

Sema Kaygusuz: Taşın, doğanın, dişilin sesi...

Tuncel Kurtiz: Bir rüya görüyorum, orada insanlar özgür!

Vedat Sakman: Sahnede uçup gideceğiz bir gün...

4

Sema Kaygusuz: Taşın, doğanın, dişilin sesi...

10

**Vedat Sakman: Sahnede uçup
gideceğiz bir gün...**

Işıl Çalışkan

15

**Kız çocuklar için 15 maddelik
feminist manifesto**

Aslı Güneş

17

**Musa Dağdeviren: Yemeğin milliyeti
değil; coğrafyası vardır**

Tuğçe Özbiçer

23

**Tuncel Kurtiz: Bir rüya görüyorum,
orada insanlar özgür!**

Soner Sert

26

Abidin Parıltı: Hatırla ki yaşayasın!

Adalet Çavdar

31

Etkinlik-Yeni Çıkanlar-Çok Okunanlar

Sayı: 48 | Mart 2019

Yayın Sahibi**AND Gazetecilik ve Yayıncılık,****San. ve Tic. A.Ş. adına**

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Cennet Sepetci

Katkıda Bulunanlar

Emek Erez, Soner Sert, Işıl Çalışkan,

Aslı Güneş, Tuğçe Özbiçer, Adalet

Çavdar

Kapak Fotoğrafı: Nazlı Erdemirel**Yönetim Yeri:**

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı,

haber ve fotoğrafların her türlü telif

hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık

Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin

alınmadan, kaynak gösterilmeden ve

link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Sema Kaygusuz'un "Aramızdaki Ağaç" kitabının odağında; doğaya, kadına, "başka" olarak kurulmuş olana reva görülen hayatın ortak nedenleri var. Eşitsiz ilişkilene biçimlerinin, yukarının bakışının, kurumların gözetiminde benzer şeyler yaşaması bu ve aynı zamanda metnin düğüm noktası... Düğümün çözümü ise dışıl bir zihniyetin merhametinde yatıyor! Emek Erez imzasıyla...

Müzik yazarı, şair Deniz Durukan, Vedat Sakman'ın hayatına 'Usulca Vedat Sakman – Müzisyen' isimli kitapla ışık tuttu. Işıl Çalışkan, Sakman ve Durukan'la sohbet etti.

Feminist aktivist ve yazar Chimamanda Ngozi Adichie, çocukluk arkadaşının kızı için yazdığı 15 maddelik Feminist Manifesto'da kız çocukların özgür bir birey olarak yetişmesi için ebeveynlerin yapması gerekenleri sıralıyor. Polisin şiddetine tanıklık ettiğimiz Gece Yürüyüşü'nün ışığında okumak için bire bir manifesto! Aslı Güneş'in kaleminden...

Çiya Restaurantları'nın sahibi ve şefi Musa Dağdeviren, heyecan verici son projesi ile karşımızda: Phaidon Yayınevi tarafından İngilizce basılacak olan yeni kitabı The Turkish Cookbook! Tuğçe Özbiçer, 550 adet tarifin yer aldığı The Turkish Cookbook'a, yemek ve kültüre dair Dağdeviren ile sohbet etti.

Bilgin Baloğlu'nun kaleminden çıkan Tuncel Kurtiz kitabı Kurtiz'in yaşamını derinlemesine incelemesinin yanında Yılmaz Güney'le dostluğunu, mesleğini gerçekleştirirken yoldaşlık anlayışını bir yaşam biçimine dönüştürmesini anlatıyor. Soner Sert yazdı...

Abidin Parıltı'nın bildiğimiz bir coğrafyadan acıyı şenliğe dönüştürerek, yazdığı ilk romanı Koz yayımlandı. Adalet Çavdar, Parıltı ile konuştu.

Marifet iltifata tabidir. İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Sema Kaygusuz: Taşın, doğanın, dişilin sesi...

Emek Erez

Sema Kaygusuz'un "Aramızdaki Ağaç" kitabının odağında; doğaya, kadına, "başka" olarak kurulmuş olana reva görülen hayatın ortak nedenleri var. Eşitsiz ilişkilene biçimlerinin, yukarıdan bakışının, kurumların gözetiminde benzer şeyler yaşaması bu ve aynı zamanda metnin düğüm noktası... Düğümün çözümü ise dişil bir zihniyetin merhametinde yatıyor!

Farklı konuları bir arada ve birbirine dokunan bağlarla işleyen metinler, bizi başka temalarla karşılaştırırken aynı zamanda çoklu duyguları aynı anda hissetmemize sebep oluyor. Bunun getirdiği düşünme pratiği, bir yandan farklı görünen ama kendi içerisinde bütünleşen parçaların birbirine eklenmesini sağlarken, diğer yandan hissettirdikleriyle okura başka pencereler açıyor. Çünkü bir anlamda metinlerarası bir diyalogun içinde oluyorsunuz artık. Aynı kitabın içerisindeki her okuma deneyimi bizi türlü düşüncelerle buluşturuyor ve tüm metinlerin bir yerde diğeriyle ilişkilenen ayrıntıları olduğunu fark ediyorsunuz. Çünkü metnin düğüm noktası bu ayrıntılarda gizli oluyor, orası dönüp dolaşıp çıktığımız yer, duygularımızın ve düşüncelerimizin, metnin üzerimizde bıraktığı etkinin toplandığı yer. Bu nedenle derleme metinlerde o düğüm noktasını bulduğumuzda aslında tüm metnin sorunsalını da yakalamış oluyoruz. İşte ondan sonra çözme kısmına geçiyor zihnimiz, sorunu bulduğumuzda, metnin olanaklarıyla düşünme, imkânlı olana yaklaşma da sanırım burada başlıyor.

Sema Kaygusuz'un Metis Yayınları tarafından basılan, "Aramızdaki Ağaç" adlı metnini okurken yukarıda bahsettiklerimi düşündüm. Yazarın farklı yerlerde yazdığı yazılardan derlenen bir metin "Aramızdaki Ağaç" ancak bahsetmeye çalıştığım gibi farklı temaları olsa da ortak bir düğümde buluşan yazılardan oluşuyor. Sözün gelip dayandığı bir yer var. Yazarın kaygısını duyduğu, sancısını çektiği, öfkesini yönelttiği meseleler veya umuda kapı açtığı, nefeslendiği, elini uzatarak tutmaya çalıştığı, içine dert olanı paylaştığı durumlar. Kaygusuz dişil bir dil ile sesleniyor okura, bu dile doğa ekleniyor sonrasında tüm dile gelmeler, cümleye dönüşmeler dişilin ve doğanın sesinin birbirine karıştığı anlatılar oluşturuyor. Kadim metinlerin gizemi, çoğul duyuların ahengi, taşın bile dile geldiği ama insanın sustuğu yüzleşilememiş geçmiş, yaşananlar, tanıklıklar, bellek, babaanne hikâyelerinin kıssası, kadınlar, arzular, kargalar ve çocuklar... Kaygusuz'un yazılarında yerini alıyor.

KENDİMİZİ TANIYAMAYACAĞIMIZ YAŞANMIŞLIKLAR

Metinde şimdimize ve yakın tarihimize odaklanan yazılara da rastlıyoruz. Bu nedenle okurun bu metinlerde kendini tanıması da muhtemel görünüyor. Tanımaktan kastım yakın tarihe dayanan anlatılarda okur, metin içinde bir uzam belirleyip, oraya yerleşip kendisine bakabilir. Yazarın okuru götürdüğü o anlarda silik bir

'Kaygusuz dişil bir dil ile sesleniyor okura, bu dile doğa ekleniyor sonrasında tüm dile gelmeler, cümleye dönüşmeler dişilin ve doğanın sesinin birbirine karıştığı anlatılar oluşturuyor. Kadim metinlerin gizemi, çoğul duyuların ahengi, taşın bile dile geldiği ama insanın sustuğu yüzleşilememiş geçmiş, yaşananlar, tanıklıklar, bellek, babaanne hikâyelerinin kıssası, kadınlar, arzular, kargalar ve çocuklar... Kaygusuz'un yazılarında yerini alıyor.'

'...Yazının başında eve gelen dilenciye Allah misyonu yükleyen bir babaanneden bahsediliyordu, yatay bir tanrı insan ilişkisi vardı. Birbirine ihtiyaç duyduğunda omzunu diğerinden sakınmayan bir ilişkiydi bu. Tanrı kurumlaşınca oluyor belki de olan, birileri onu kendi nesnesi haline getirip onu bir güç unsuruna dönüştürünce kitleye onun gücünden korku salınca. Oysa tanrının gözünün herkesi, en çok da egemenin diğer tarafına düşeni görmesi gerekmez mi?'

hatıraya dönüşüyormuş gibi olan canlanır, kelimelerle boyut kazanır ve yazarın verdiği biçimle somut bir hâle gelir. Kaygusuz'un yakın tarih odaklı metinlerinde de böyle olabileceğini düşünüyorum, en azından kendi deneyimimde öyle olduğunu söyleyebilirim. Çünkü bahsedilenler, enformasyon hızı nedeniyle geçip gitmiş gibi görünse de içimizde bir yerde yaşamaya devam ediyor, böyle karşılaşma anlarında, bize bıraktığı duygunun varlığını sürdürdüğünü fark ediyoruz.

İNANÇLARIN ÇOĞULLUĞU VE KİŞİSELLİĞİ

Kaygusuz "Dilenci ve Allah" adlı metninde dinlerin, kutsal metinlerin nasıl bellekten belleğe aktarıldığını gösteren bir anlatıyla sesleniyor okura. Ve aslında inançların nasıl kişisel anlamları olabildiğini de gösteriyor. Kendince bir inanca sahip olan herkesin zihninde bir imge olarak beliren tanrının çoğulluğunu, geçmişten bugüne inançların, başka başka anlamlara geldiğini fark ediyoruz bu metinde. Ve bu inançların devletlerin, kendisine tanrı misyonu biçmiş yöneticilerin, silah tüccarlarının elinde nasıl bir anlam yıkımıyla karşı karşıya olduğunu görüyoruz. Ayrıca dinin sabit bir kimliğe dönüştüğünde veya dönüştürüldüğünde, bireyi nasıl biçimleyip, sonrasında karşısına geçip ona kendi anlamını yüklediğini de. Şöyle diyor yazar: "Hâlbuki herkes kendi tanrısına, bir tek kendilerini koruyan tanrıya atıfta bulunuyor. Dolayısıyla herkes kendi tanrısının gözünü bakıyor ötekine. Ya da ötekine bakamıyor bile." Bunun üzerine düşününce, inançların tekil anlamlarından sıyrılıp bir göze dönüştüğünde, bu hele ki resmi bir göz ise nasıl "başka"yı göremeyecek kadar körleşebildiğini hatırlıyoruz. Oysa bu yazının başında eve gelen dilenciye Allah misyonu yükleyen bir babaanneden bahsediliyordu, yatay bir tanrı insan ilişkisi vardı. Birbirine ihtiyaç duyduğunda omzunu diğerinden sakınmayan bir ilişkiydi bu. Tanrı kurumlaşınca oluyor belki de olan, birileri onu kendi nesnesi haline getirip onu bir güç unsuruna dönüştürünce kitleye onun gücünden korku salınca. Oysa tanrının gözünün herkesi, en çok da egemenin diğer tarafına düşeni görmesi gerekmez mi?

Kaygusuz şöyle özetliyor durumu: "Taş, ağaç, gök, kuş, deniz, yeryüzündeki bütün varlıkların canlılığını kutsayan, uğruna kan dökülen hiçbir şeyi kutsal bulmayan biri olarak, inanç konusunda bildiğim biricik deneyim, insana tükenmez bir yaşam duygusu veren gizem duygusunun ölçülemez derinliğidir. Bu derinlik başka dinlerden olanları bir kütle olarak görmek yerine, her bireyin kendiliğindenliğine merak duymakla açılır." Her bireyin tanrısı, inancı

kendinedir, ritüel pratikleri, tanrıyla ilişkisi o kendiliğindenlikte saklıdır. İnsanları bu nedenle bir inanca sabitlemektense, tanrıyı kendi tekeline alıp senin gözünü onun gözü yapmaktansa, bir de bu açıdan baksak ne güzel olurdu değil mi?

AVRUPA'DA TÜRKİYELİ YAZAR KONUMU

Kaygusuz'un dert ettiği meselelerden birinin de yurtdışında Türkiyeli bir yazar olarak bulunduğu zamanlarda, kendisine biçilen misyon ve yüklenen anlam olduğunu görüyoruz. Bu biraz "şarkiyatçılık"la da ilişkilenebilir elbette. Bunun anlamı; yazarı bir kimlikle özdeşleştirip, ondan yaşadığı yere kendi gördüğü yerden bakmasını istemek ve böylece onun tekil varlığını görmezden gelip, onu bütünleştirici bir yaklaşımla ele almak, yani ondan kendi duymak istediklerini söylemesini beklemek. Oysa yazarın kendine dair bir oluşu var ve bu sanırım sadece Kaygusuz için değil, başka ülkelerde Türkiyeli veya batılı olmayan konumda bulunan yazar için de sorun teşkil ediyor. Yazarın Avrupada yaptığı okuma günlerine dair söyledikleri konuyu daha anlaşılır kılıyor: "Daha sonra Avrupada yaptığım okuma günlerinde, daha birçok gazeteciyle yaptığım söyleşide fark ettim ki, kadın, çocuk, azınlık sorunlarının ve insan hakları ihlallerinin sürdüğü bir ülkede genç bir kadın olarak yazı yazıyor olmamın hayretiyle de karşılaşılıyordum. Ben Türkiyeli'ydim ve okurlar benden Türkiye'yi dinlemek istiyordu. Kürt meselesi, Ermenilerin yaşadığı büyük felaket, askeri himaye sistemi, Atatürk'ün aşırı sembolleştirilmesi ve ılımlı İslam hareketi gibi bildik meseleler üstüne yazar ve konuşsam çok daha merak uyandırıcı bir "yabancı" yazar hâline gelecektim..." Elbette Kaygusuz'un bunlar hakkında söyleyecekleri olabilir ancak burada sorun Batı'nın karşısındaki insana bir kimlik giydiren, onu oraya sabitlemesi. Bu Said'in "hâkim bir emperyal kültür tarafından üretilen temsil" (akt. Mollaer, 2019: 144) dediği durumun da karşılığı bana kalırsa. Karşısındakini kendi gözünün biçimine sokarak, onun varlığını dışlamak anlamını taşıyor aynı zamanda. Kaygusuz bu durumdan, sabit bir verili kimliğe göre beklenen hareketten bahsediyor kitapta, farklı bağlamlarla ama bir şekilde birbiriyle ilişkilenen yerde duran bir sorun olarak tartışıyor meseleyi. Türkiyeli veya Avrupalı olmayan bir yazarın kendisini kendisi gibi temsil etme hakkına dikkat çekiyor böylece.

İNSAN YANLI TAVIR

"Aramızdaki Ağaç" kitabında öne çıkan konulardan biri de türçülük ve insan yanlı bakış. Başta da bahsettiğimiz gibi yazarın aslında tüm metinlerinde bir şekilde doğacı bir

'...Kaygusuz bu durumdan, sabit bir verili kimliğe göre beklenen hareketten bahsediyor kitapta, farklı bağlamlarla ama bir şekilde birbiriyle ilişkilenen yerde duran bir sorun olarak tartışıyor meseleyi. Türkiyeli veya Avrupalı olmayan bir yazarın kendisini kendisi gibi temsil etme hakkına dikkat çekiyor böylece.'

'Resmi tarihin kronolojik karanlığına bırakılmış, sayıya dönüştürülmüş, "ben" olanı kaybettirmiş kara sayfalar. Yıkımı sadece ortadan kaldırma olmayan, bellek müdahalesi olan yok edişler. Taş diye basıp geçtiğimiz altından fışkıran çığlık. Gezi Parkı merdivenlerindeki ve çevre mahallelerdeki kaldırım taşlarının akıbeti mesela, yerle bir edilen Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi ve mezarlıktan kalan taşlardan bahsediyor yazar. Ve şöyle düşünüyor insan, bu coğrafyanın karanlığının ve yüzünün gülmeişinin bir nedeni olabilir mi tüm bu özür bile çok görülmüş geçmiş.'

yan ile karşılaşılıyor. Kaygusuz, insan yanlı bakışın kendi dışında kalan türlere yüklediği anlamları ve bunların nasıl insanca bir iktidar ilişkisiyle ortaya çıktığını sorguluyor. Ve bu durumun, hayvan varlığını kendi oluşundan çıkarıp, insani bakışla ona nasıl anlamlar yüklemeye sebep olduğunu vurguluyor. Örneğin; "Dünyalılar" adlı metninde karga ile ilgili şöyle söylüyor, "Parlak birer cisim sandıkları için ölmüş insanların fosforlu gözlerini almaya kalkıştıklarından olsa gerek, besle kargayı oysun gözünü, atasözünü insan âleminin karanlık bir yanına itilmiş, uğursuz varlıklar olarak resmedilir çoğu kez." Oysa yazarın da bahsettiği gibi karga alet kullanan ve parlayan nesnelere ilgi duyan bir varlık yani onun oluşunun gereği gözün parlaklığına kapılmak, insan tarafından bir damga konusu edilen durum onun kendiliği ile ilgili. Bu bana Ariel Suhamy'nin "Spinoza ve Yaratıklar" kitabında Spinozadan yaptığı alıntıyı çağrıştırdı, ona göre: "Burada doğanın diğer bireyleri ile insan, akıl bahşedilmiş olan insan ile gerçeğin bilgisinden yoksun olan ya da delilik, hezeyan ile akıl arasında bir ayırım gözetmiyoruz. Her şey doğasının yasalarından kaynaklanan ege-men bir hak uyarınca davranması gerektiği gibi davranır ve başka türlü davranmaz" (a.g.e. 39). Buradaki kilit nokta, doğa yasalarının tanıdığı hak, Spinoza buna "doğal haklar" diyor bunun anlamı doğanın her bireye verdiği hak, her varlığın kendi oluşu içerisinde davranma hakkı. Örneğin, bir insanın yapabildiği, gücünün yettiği şey onun hakkıdır tıpkı bir hayvanın yapabildiğinin, kendine has davranmasının onun hakkı olduğu gibi. Bu doğadaki varlıkların, insan kurgusunun dışında kendi olma biçimlerine işaret eden bir durumdur. Kaygusuz'un kargaya yüklenen insan bakışına yaptığı atıfla, "besle kargayı oysun gözünü" tabirindeki durum aslında onu oluşunun dışında değerlendirmek ve onu kendi bakışının "karanlık" tarafına çekmektir ki Kaygusuz kargaya yüklenen pek çok başka olumsuz ifadeden de bahsediyor. Kısacası, yine yazarın ifadesiyle: "Hayvanlığından edilen her hayvan, insani bir algının bütünleyicisi, gizemli bir yabancıdır çoğu kez."

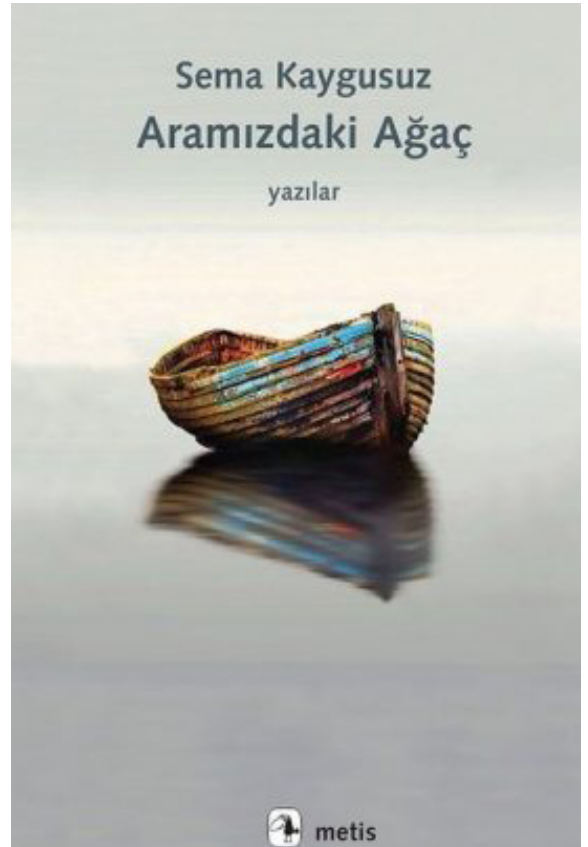
YÜZLEŞİLEMEMİŞ OLANDAN KALAN

Kaygusuz'un kitabında yüzleşilememiş olduğu için içimizde taşıdığımız, bir miras gibi aktardığımız katliamlar, acılar, zulümler de yer ediyor. Resmi tarihin kronolojik karanlığına bırakılmış, sayıya dönüştürülmüş, "ben" olanı kaybettirmiş kara sayfalar. Yıkımı sadece ortadan kaldırma olmayan, bellek müdahalesi olan yok edişler. Taş diye basıp geçtiğimiz altından fışkıran çığlık. Gezi Parkı merdivenlerindeki ve çevre mahallelerdeki kaldırım taşlarının akıbeti mesela, yerle bir edilen Surp Krikor Lusavoriç Kilisesi

ve mezarlıktan kalan taşlardan bahsediyor yazar. Ve şöyle düşünüyor insan, bu coğrafyanın karanlığının ve yüzünün gülmeyişinin bir nedeni olabilir mi tüm bu özür bile çok görülmüş geçmiş. Yeşerenin altındaki toprağın yüklendiği acıdır belki de her şeyimizi kurutan. İşin daha üzücü yanı her gün daha çok nefret üreten bir resmi söylemle yaşıyorken, mezar hakkı bile tartışma konusuyken, “ölüm ahlâkı”ndan yoksun bir güruhla yaşıyorken ne söylenebilir. Bu nedenle Kaygusuz’un belleğe ve yüzleşmeye atıf yapan metinlerinin her cümlesinin gösterdiği çok şey var bence. Çünkü yazar taşın sesini getiriyor bize, mezarların, anıtların öylesine olmadığını, ölümün, acının bir film karesinde nesne gibi işlenemeyeceğini, sanat yapıtının hakikatteki rolünü anlatıyor.

Bir de “başka” olarak kurulandan kolayca talep edilen yukarıdan tavrını hatırlatıyor Kaygusuz. Mesela, “Ezeli Bir Yabancı Alevi” adlı metninde, Tuncer Kurtiz’in Alevi mezarlığına gömülme talebinin kabul görmeyişine gelen eleştirilerde, nasıl bir halkın inancının sadece simgesel anlamlara hapsedildiğini gösteriyor. Onca acıya, katliama maruz kalmış bir topluluktan nasıl kolayca bağışlayıcılık, iyilik talep edilebildiğini ve bir halkın indirgendiği karikatürize anlamları. Acının dile getirilmeyişinin altındaki o korkulu bekleyişi ve çoğunluğun buna yüklediği iyimser politik tavrı. Kısacası, Kaygusuz’un metni bu toprakların gül bahçesi vaat etmeyen yanları üzerine de düşündürüyor okuru. Eşitsiz ilişki biçimlerinin hayatın ayrıntısında nasıl gizlenmiş olduğunu gösteriyor. Tüm bu bahsedilenlerin yukarıdan bir hümanizm ile kavranamayacak şeyler olduğunu hatırlıyoruz böylece veya yazıklanmanın da çözüm getirmeyeceğini.

Sema Kaygusuz’un “Aramızdaki Ağaç” kitabının odağında; doğaya, kadına, “başka” olarak kurulmuş olana reva görülen hayatın ortak nedenleri var. Eşitsiz ilişkilendirme biçimlerinin, yukarının bakışının, kurumların gözetiminde benzer şeyler yaşaması bu ve aynı zamanda metnin düğüm noktası... Düğümün çözümü ise dışıl bir zihniyetin merhametinde yatıyor, yazarın da dikkat çektiği gibi, Rakel Dink’in “bir bebekten katil yaratan karanlığın sorgulanması”nı vurguladığı konuşmasındaki merhamet bu, sadece insanın değil doğanın da sesi olan dışıl bir bakış. Ayrıca ‘arzu’ diyor yazar, bu da çıkış olabilir. Kitabın son cümlesinin de söylediği bir şey var bize: “Dost. Mümkünse bir ağaç bulunsun aramızda. Kendi ödümüzdeki arzudan başlayalım.”

Aramızdaki Ağaç, Sema Kaygusuz, 120 syf., Metis Yayınları, 2019.

Vedat Sakman: Sahnede uçup gideceğiz bir gün...

Müzik yazarı, şair Deniz Durukan, Vedat Sakman'ın hayatına 'Usulca Vedat Sakman – Müzisyen' isimli kitapla ışık tuttu. Kendi hayatını kitaptan okuduğunda "Hiç ummadığım bir şey oldu" diyen Sakman, "Hiçbir zaman müziğe saygımı yitirmedim. Bizler onun içine küçük bir çentik atabiliyorsak ne mutlu. Müzik, kendimi ifade etme şekline, yaşam şekline dönüştü artık. Bunun artık geriye dönüşü yok. Böyle gidecektir ve böyle bitecektir. Ağaçlar ayakta ölür. Sahnede uçup gideceğiz bir gün. Ama müzik hep olacak tabii ki. Bundan sonra ayar tutmayız biz" diye konuştu.

Çocuk yaşta bir Vedat Sakman ile tanışıyorsunuz Deniz Durukan'ın 'Usulca Vedat Sakman-Müzisyen' isimli kitabında. Durukan, o çocuğun elinden tutma fırsatı veriyor okuyucuya. Sessiz, sakin ve 'Usulca'... Çocuğun yolu belli. Sadece notalardan geçiyor. Tüm zorluklara rağmen. Dile kolay 54 yıllık bu müzik serüveni: Müzisyen'de anlatılıyor. Kitabı hazırlarken bazen soru cevap, bazen de başlıklar halinde bölümlere ayırarak ilerlediklerini belirten Durukan, çalışmaların toplam üç yıl sürdüğünü söylüyor.

Vedat Sakman'ın hayatının, müzik aşkının ve dönemin politik atmosferinin sanata ve müziğe dokunularak anlatıldığı

Işıl Çalışkan

'Babaanne aynı zamanda mânici bir kadın. İlk kocasını savaşta kaybetmiş. Onun acısını yüreğinden atamamış. Vedat Sakman da anne özlemi yaşıyor. İkisinin acısı birleşmiş. Aralarındaki büyük yaş farkı acının etkisiyle ortadan kalkıyor. Birbirlerine sarılmaları ve babaannesinin torununa "beşiğin ardı gurbet" deyişini sürekli fısıldaması da beni etkilemişti. Babaanesi aslında Vedat Sakman'ı mânilerle hayata hazırlamış. Ayrılık acısını öğrenmesini telkin etmiş.'

kitap, yakın tarihe de ışık tutuyor. Deniz Durukan ve Vedat Sakman'la bir araya geldik ve kitabı konuştuk.

Tanışma hikayenizi bizimle paylaşır mısınız?

Deniz Durukan: Vedat Sakman'la kitap çalışmasından önce tanışıklığımız vardı. Ancak bu kitap sayesinde onu daha yakından tanıma, anlama olanağım oldu. Anlayıp öğrendikçe hem bu coğrafya için hem de müzik için ne kadar kıymetli olduğunu keşfettim. Bu anlamda benim için de önemli bir deneyimdi. Onu anlatırken, tarihsel olaylara, politik atmosfere, o günkü müziğe de baktım. Bu, bütüne ulaşmak anlamında önemliydi. Onun tüm oluşlarını, kırılmalarını görmek için. Elbette unutturmama gayreti de var bu çalışmada.

Önsözde Vedat Sakman için "Tam bir müzisyen" ifadesini kullanmışsınız. Kitaba da Sakman'ın ilk albümü olan "Müzisyen" ismini verdiniz. Vedat Sakman bu müzisyen kavramının içini sizin gözünüzde nasıl dolduruyor?

D.D: Müzisyen tanımın ağırlığı var. Sadece iyi bir enstrümanist, besteci veya yorumcu olmanız yeterli değil. Hayat ve sanat görgünüz, birikiminiz, hayattaki ve müzikteki duruşunuz, samimiyetiniz de dahil bu tanıma. Tüm bu birikimle o kimliği taşıyorsunuz. Vedat Sakman da bu kimliği, müzisyen olmanın gerektirdiği tüm deneyimleri taşıyan biri. Sadece buraya ait sesleri değil, tüm dünya müziklerini çok iyi bilen, takip eden biri. Mesele bütüne ulaşmak. Yerelden evrensel olana gitmek. Vedat Sakman bunu yapıyor.

'BABAANNESİ VEDAT SAKMAN'I MANİLERLE HAYATA HAZIRLAMIS'

Vedat Bey'in hayatını dinlediğinizde sizi en çok şaşırtan neler oldu?

D. D: Birçok şey var. Bunlardan biri anne ve babasının boşanmasından sonra çocuk yaşta Vedat Sakman'ın, annesiyle babası arasında Konya-İzmir arasında sürekli kaçırılmasıydı. Yine çok renkli bir kişiliği olan babaannesinin evde ona yarattığı özgür ortam da çarpıcıydı. Vedat Sakman eşyanın otoritesinin olmadığı bir zaman geçirmiş babaannesiyile. Müthiş bir özgürlük deneyimi yaşamış. Babaanne aynı zamanda mânici bir kadın. İlk kocasını savaşta kaybetmiş. Onun acısını yüreğinden atamamış. Vedat Sakman da anne özlemi yaşıyor. İkisinin acısı birleşmiş. Aralarındaki büyük yaş farkı acının etkisiyle ortadan kalkıyor. Birbirlerine sarılmaları ve babaannesinin torununa "beşiğin ardı gurbet" deyişini sürekli fısıldaması da beni etkilemişti. Babaanesi aslında Vedat Sakman'ı mânilerle hayata hazırlamış. Ayrılık acısını öğrenmesini telkin etmiş.

Siz babaannenizin size katkılarını nasıl anlatırsınız Vedat Bey?

Vedat Sakman: Deniz çok güzel anlattı. Belli bir tonlamayla “Yavrum, beşiğin ardı gurbet” demesi kulağımdadır hep. Çocukken bunun ne anlama geldiğini anlamıyorsunuz. Ya da anlayabildiğiniz kadarını anlıyorsunuz. Ama yıllar sonra diyorsunuz ki “Ne kadar doğru!”

Annem dominant bir kadındı. Ayrıldıktan sonra iki oğlan çocuğuyla bir başına kaldı. Dedem annemi reddetmiş, çünkü babamla evlenmesini istememişti. O yüzden annem boşanıp Konya'dan İzmir'e geldiğinde tek başına mücadele etti. İzmir'de o zamanlar aile evleri vardı. Büyük bir avlusu olan, mutfağın ortak kullanıldığı, ailelerin odalarda yaşadığı evlerdi bunlar. O odalarda kaldığımız yıllarda annemin gece uyanıp topuklu ayakkabısıyla tahta kurusu öldürdüğünü hatırlıyorum. Böyle bir mücadeleden çıkıp geliyorsunuz. Şimdi annemi düşünüyorum da nasıl yaptı bu işi bilemiyorum. Çok zor... Kadınlar çok güçlü. Onlara büyük saygı duyuyorum. Biz herhalde başaramazdık bu kadarını diyorum.

Kitaba nasıl hazırlandınız? Soru cevap şeklinde mi ilerlediniz?

D.D: Bazen soru cevap şeklinde, bazen de başlıklar halinde bölümlere ayırarak gittik. Onun anlattıklarını hikâyeleştirdim. Kitabın ana hatları ortaya çıkıp, taslak haline getirdikten sonra asıl çalışma başladı. Ayrıntılara inmek gerekiyordu. O nedenle geriye defalarca dönüp, tekrar tekrar sorduğum konular oldu. O bilgileri alıp tekrardan kitabın kurgusu, dili üzerinde çalışıyordum. Toplam üç yıl sürdü. Yakın çevresi, ailesi, dostlarıyla da görüştüm bu esnada. Onlardan da bilgiler aldım. Yine kitapta geçen tarihsel olaylarla ilgili, maddi hata olmaması adına birtakım araştırmalar yapmam gerekti.

Peki bu politik olayları nasıl ve nerelerden teyit ettiniz?

D.D: İlk kaynağım Vedat Sakman'dı. Mesela o, 60 ihtilalinden veya 80'lerdeki 90'lardaki bir olaydan söz ederken, ben ona daha çok kendi duygusunu ve çevresindeki insanların neler yaşadığını soruyordum. O kendindeki kırılmayla beraber meseleye dair gözlemlerini de anlatıyordu. İşin bilgi kısmını yani tarih ve kişileri teyit etmek için gazeteleri taradım daha çok. Mesela onun anlattığı olaylardan biri de 1977 yılındaki 1 Mayıs mitingiydi. 1 Mayıs 1977 yılında Grup Doğu'la beraber İzmir'den İstanbul'a geldikleri gün, büyük bir şok yaşadıklarından söz ediyordu Vedat Sakman. Otobüsten akşama doğru indiklerinde kanlı biten 1 Mayıs mitinginden haberleri yoktu. Üstelik İstanbul'a gelir gelmez, orkestrada

'Mesela onun anlattığı olaylardan biri de 1977 yılındaki 1 Mayıs mitingiydi. 1 Mayıs 1977 yılında Grup Doğu'la beraber İzmir'den İstanbul'a geldikleri gün, büyük bir şok yaşadıklarından söz ediyordu Vedat Sakman. Otobüsten akşama doğru indiklerinde kanlı biten 1 Mayıs mitinginden haberleri yoktu. Üstelik İstanbul'a gelir gelmez, orkestrada çalan Nezih Yeşilnil'in kuzeni Jale Yeşilnil'in 1 Mayıs mitinginde öldüğünü öğrendiler. Vedat Sakman bunları anlatırken ben de kendi birikimimi, bilgilerimi gözden geçirirdim.'

'...Orkestramız Grup Doğuş çok popülerdi o yıllar. Çok konuşuldu, büyük ilgi gördü. Yaptığınız müziğin dinlenir olmasından daha büyük sevinç olabilir mi? Tabii çok gençtik o yıllarda. Öyle bir altın çağ yaşandı. Dünyada da ülkemizde de. "Imagine" şarkısının peşine milyarlarca insanın döküldüğü bir dönemden söz ediyoruz. Bu dönemi yaşayan şanslı nesillerden biriyiz. '

çalan Nezh Yeşilnil'in kuzeni Jale Yeşilnil'in 1 Mayıs mitinginde öldüğünü öğrendiler. Vedat Sakman bunları anlatırken ben de kendi birikimimi, bilgilerimi gözden geçirdim.

'MÜZİSYEN, YAKIN TARİHE DE BAKIYOR'

Bu politik atmosferin sanata ve müziğe yansımaları da görüyoruz bu kitapta. Siz birçok zorluğa göğüs germişsiniz müzisyen olmak için. Bunun pek çok örneğine rastlıyoruz kitapta. O zamandan bugüne neler değişti?

V.S: 1949 doğumluyum. Çocuklukta konuşulanları hatırlıyorum. Ne olduğunu çok iyi analiz edemesem de, ters giden bir şeyler olduğunu evdeki havadan seziyorsunuz. Mesela, 6-7 Eylül olayları evde konuşulmuştu. Bunun çok kötü bir şey olduğunu anlamıştım sadece. 60 ihtilalini de hatırlıyorum. Dünyadaki akımlarla beraber 70'li yıllarda biz de grup olmak, müzik yapmak gibi bir çabanın içindeydik. O dönemin öğretilerine, politik duruşuna saygı duyduk, bunu kendimize bir yol olarak gördük. Sadece kendimize bakmadık, sokaktaki mevzuların da anlatılması gerektiğini öğretti bize ustalarımız. Onun için çok yakından takip ettim Türkiye'deki ve dünyadaki meseleleri. Daha ziyade yaşadım. Biz aşk şarkısı da yapsak onun arkasında bir tavır, kimlik var. Bu anlamda "Müzisyen" yakın tarihe de bakıyor.

D.D: Yaşadığınız coğrafya, tüm toplumsal olaylar, kültürel değişimler sonuçta bizi biçimlendiren, hayatta alacağımız tavır keskinleştiren nedenler. Bizi biz yapan ne varsa biriktirdiklerimiz de var bunun içinde. Vedat Sakman'ın hikâyesine bakarken bu anlamda hepimizin hikâyesine de bakmış olduk.

Basmane'deki bir pavyon anınızdan bahsederken "Demek ki o zamanlar mutluymuş müzisyenler" demişsiniz. Şimdi nasıl hissettiniz o zamana bakınca?

V.S: Biz şanslı bir kuşağız. 68 kuşağıyız. 70'li yılları gördük, o dönem popüler müzikte sanat kaygısı vardı. Grup anlayışı vardı. Orkestramız Grup Doğuş çok popülerdi o yıllar. Çok konuşuldu, büyük ilgi gördü. Yaptığınız müziğin dinlenir olmasından daha büyük sevinç olabilir mi? Tabii çok gençtik o yıllarda. Öyle bir altın çağ yaşandı. Dünyada da ülkemizde de. "Imagine" şarkısının peşine milyarlarca insanın döküldüğü bir dönemden söz ediyoruz. Bu dönemi yaşayan şanslı nesillerden biriyiz. Taksim'den Şişli'ye 40 tane gece kulübü vardı. Ve her kulüpte orkestra vardı. Hatta bazı kulüplerde iki orkestra vardı. Programa çıkan kişiler de o zamanın

yeni starları Neco, Ajda Pekkan gibi isimlerdi. Gözünüzün önüne getirin müzisyenlerin yaşadığı o zamanki mutluluğu... Sonraları zaten kitapta da anlattığımız gibi dünyada da, Türkiye’de de birey öne çıktı. Grup anlayışı bitti. Starlık kavramı, popülizmin çok yükselmesi kapitalizmin bir projesi. Dünyada da böyle. Bugün iyi şarkı yapan gençler var. Sadece şu an yaşama zorluğu çekiyorlar. Ama ben onlara “Sakın bırakmayın, altın altındır, bir gün mutlaka parlacaktır” diyorum.

‘BUNDAN SONRA AYAR TUTMAYIZ BİZ’

Müzik için çok bedel ödediğinizi söylemişsiniz. “Her şeyi silip atabildiğim, ulvi bir sanat o” demişsiniz. Geriye dönüp baktığınızda bu 54 yılı nasıl anlatırsınız?

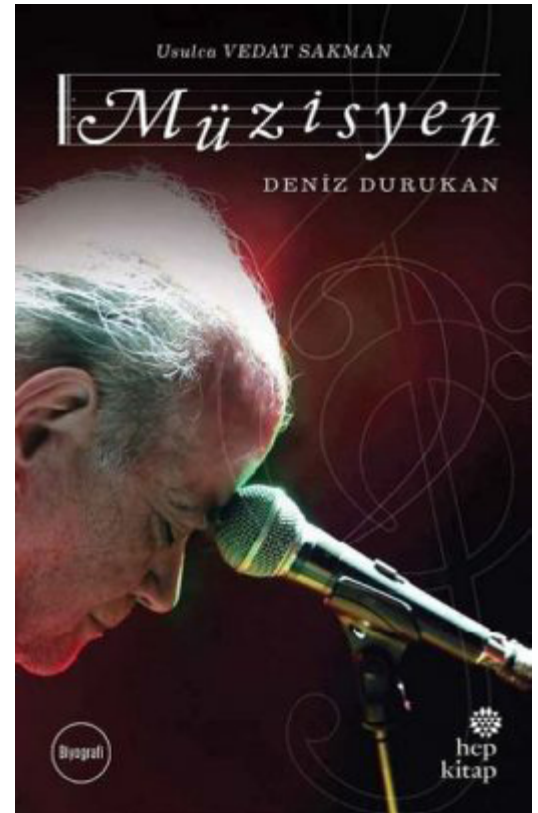
V. S: Hiçbir zaman müziğe saygımı yitirmedim. Bizler onun içine küçük bir çentik atabiliyorsak ne mutlu. Müzik, kendimi ifade etme şekline, yaşam şekline dönüştü artık. Bunun artık geriye dönüşü yok. Böyle gidecektir ve böyle bitecektir. Ağaçlar ayakta ölür. Sahnede uçup gideceğiz bir gün. Ama müzik hep olacak tabii ki. Bundan sonra ayar tutmayız biz.

Peki siz kitabı Deniz Hanım’ın anlatımıyla okuduğunuzda, kendi hayatınıza dışarıdan bakmak size ne hissettirdi?

V. S: Hiç ummadığım bir şey oldu. Yaşantımda geriye attığım şeyler ortaya çıktı. Hep iyi şeyleri hatırlar insan. Kötü şeyleri pek hatırlamaz. Ama şimdi burada kötü yaşanmışlıkları da hatırlayınca gözlerimiz epey doldu. Hatta okumayı bırakıp ağladıklarım oldu. Aslında kendinsin ama o çocuğa ağlıyorsun.

Yeni bir albüm geldi. “Nar Çiçekleri”... Bu albümü nasıl anlatırsınız?

Vedat Sakman: Bahar duygusu var bu albümün içinde. Kendimi iyi ifade ettiğim bir albüm oldu. Birkaç enstrüman haricinde tüm enstrümanları kendim çaldım. Albümde iki şarkı sözü kızım Tomris Sakman’a ait. Diğer söz ve müzikler bana ait. Kendimi ifade edebileceğim bir sound üzerine çalıştım. 8 Mart’ta Razaki Müzik’ten çıktı albüm.

Usulca Vedat Sakman- Müzisyen, Deniz Durukan, 200 syf., Hep Kitap, 2019.

Kız çocuklar için 15 maddelik feminist manifesto

Feminist aktivist ve yazar Chimamanda Ngozi Adichie, çocukluk arkadaşının kızı için yazdığı 15 maddelik Feminist Manifesto'da kız çocukların özgür bir birey olarak yetişmesi için ebeveynlerin yapması gerekenleri sıralıyor.

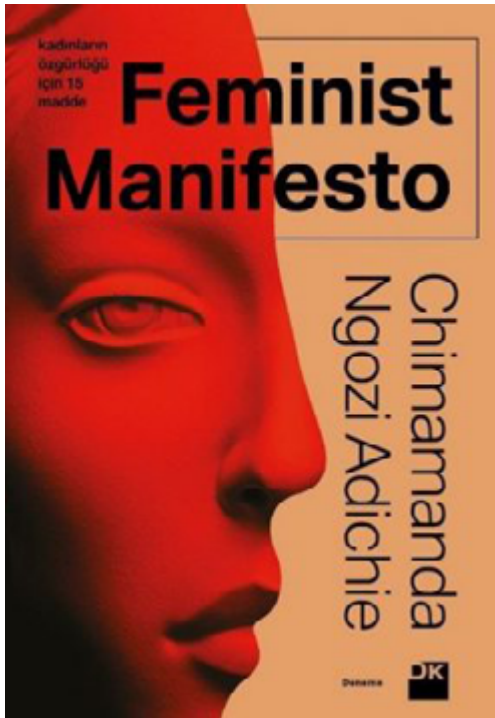
“Belli bir kalıba uymak için... bir kadının yüreğinin şu boyutlarda olması, asla daha büyük olmaması gerekir, yoksa Çinlilerin ayakları gibi iyice ezip sıkıştırırlar onu; kadının mutluluğu, tıpkı kek yapar gibi, değişmez bir tarife göre yapılır.” Böyle der, Charlotte Brontë'nin Daniel Deronda adlı romanının karakterlerinden biri. Ezilip sıkıştırılan kadının bedenidir tabii, ruhudur. On sekizinci yüzyılın başından itibaren bütün görgü kitapları, kadının ayağını bin bir eziyet ve işkenceyle o daracık pabucun içine sıkıştırmak, onu iyi bir eş olarak hazırlamak için yazılmıştır.

Peki nedir kadının mutluluğundaki ölçü? Jane Austen'in Gurur ve Önyargı'sının o ünlü giriş cümlesinde dile getirilen ölçü olmasın sakın: “Parası pulu olan her bekâr erkeğin kendine bir yaşam arkadaşı seçmesinin kaçınılmaz olduğu, herkesçe benimsenen bir gerçektir.” Mutlu-

Aslı Güneş

luk kekinin formülü parası pulu olan bekâr bir erkek. Şimdi kadınları bu ölçünün içine sıkıştırabiliriz. Görgü kitaplarının ve adab-ı muaşeret romanlarının yazdığına göre kadın, iyi bir kısmet bulmak için aristokrat boş zamanları dolduracak nakış, müzik ve dans bilgisine sahip olacak; okuduğu romanlar erkek akıl tarafından denetlenecek; erkeklere ayrılan tarih, felsefe, matematik gibi alanlarda top koşturmayacak; tutkularından, heveslerden arınmış bir varlık olarak 'kısmet'ine doğru yol alacaktır. Barbara Cartland'dan Kerime Nadir'e uzanan romantik aşk yazınında yegâne formül, kadını bu değişmez mutluluk tarifinin içinde tutmaktır. Oyun alanı kadının 'ölçü'yü bulması için düzenlenmiştir.

Bugünlerde Nijeryalı bir feminist, bize ölçülü olmayı, kız çocuklarını toplumsal cinsiyet kalıplarına göre yetiştirmeyi salık veren kitapları, ideolojileri elinin tersiyle itip o daracık pabuçlara sıkıştırılan ayakları dansa çağırıyor. Feminist aktivist ve yazar Chimamanda Ngozi Adichie, çocukluk arkadaşının kızı için yazdığı 15 maddelik Feminist Manifesto'da kız (dolayısıyla erkek) çocuklarının toplumsal cinsiyet rollerinden sıyrılıp özgür bir birey olarak yetişmesi için ebeveynlerin yapması gerekenleri sıralıyor. Anne olmadan önce birey olmak, dilin dayatmalarını sorgulamayı ve cinselliği öğretmek, toplumsal cinsiyetin getirdiği işbölümüne karşı çıkmak, evlilikten asla bir başarı olarak söz etmemek, farkı ve farklı olmayı öğrenmek vs...

Feminist Manifesto-Kadınların Özgürlüğü İçin 15 Madde, Chimamanda Ngozi Adichie, çev: Begüm Kovolmaz, 201 syf., Doğan Kitap, 2019.

'BİREY OL' ÇAĞRISI

Gurur ve Önyargı'nın arzu nesnesi zengin bekârlarını elde etmeye çalışan, bu uğurda balodan baloya koşturan genç kızlara evliliğin aslında başarı olmadığını söylemek Tanrı'nın var olmadığını, hayatın aslında anlamsız olduğunu söylemekle eş anlamlı olsa gerekti. Öznenin ölümünü çoktan ilan eden bir çağda, kadınlara "birey ol" çağrısı yapan bir ses, arkaik mi bulunur peki? Bu soruyu, kadını endüstrinin talep ettiği modern mükemmel anneliğe, farklılık taklidi yapan bir örneklige, değişmez güzellik tariflerine göre inşa edilen bedenlere, vasatın sorgulanmazlığına davet eden muhafazakâr müphemliğe bakarak bir kere daha düşünüp öyle cevaplamak lazım.

Aydınlanma çağından gelen "Birey ol" çağrısı, endüstrinin, eğitimin ve totaliter rejimlerin hükümranlığında, geçmişteki kadar zorlu bir mücadeleyi gerektiriyor. Adichie'nin Feminist Manifesto'su, en çok özgür kız ve erkek çocuklar yetiştirmek isteyen ebeveynler ve eğitimciler için. Belki de işe ta en baştan, birey olmak'tan, sorgulamaktan, düşünmekten, okumaktan başlamak şart.

Musa Dağdeviren: Yemeğin milliyeti değil; coğrafyası vardır

Çiya Restaurantları'nın sahibi ve şefi Musa Dağdeviren, heyecan verici son projesi ile karşımızda: Phaidon Yayınevi tarafından İngilizce basılacak olan yeni kitabı The Turkish Cookbook! 550 adet tarifin yer aldığı The Turkish Cookbook'a, yemek ve kültüre dair Dağdeviren ile sohbet ettik. 'Daha önce paylaşılmayan yüzlerce yeni tarifin kitapta yer aldığını' söyleyen Dağdeviren'e göre, "Yemeğin genel anlamda milliyeti değil; coğrafyası vardır."

Tuğçe Özbiçer

Virginia Woolf, "Güzel bir yemek yemeden iyi düşünebilen, sevebilen ya da iyi bir uyku çekebilen kimseyi tanımadım" der. Yemek hem hayati önem taşıyor, hem bir lüks, hem bir keyif, hem de politik bir unsur... Bu kadar gündelik bir eylemin üzerinde düşünmemek ve bu eylemin etki alanlarını gözden kaçırmak, hayatlarımızın kaosu içinde, oldukça mümkün. Kadıköy'den dünyaya açılan Çiya Restaurantları ile Anadolu'nun lezzetlerini bizlere ulaştıran Antep'li şef Musa Dağdeviren ise yemenin ve içmenin farkında olanlardan; belki de onun tariflerini, tariflerinin lezzetini diğerlerinden farklı kılan da bu...

1960 yılında Gaziantep Nizip'te doğan Musa Dağdeviren, 6 kardeşin en küçüğü olduğundan annesi ile daha çok vakit geçiriyor-

du. 5 yaşında fırıncılık yapan dayılarının yanında çalışmaya başlayan Dağdeviren, simitçilikten, kahveci çıraklığına; fabrikalarda mevsimlik işçilikten, kitapçılığa birçok farklı iş yaptı. 19 yaşındayken Sovyetler'e, Çine, Yugoslavya'ya gitti, buralarda kültürlerden ve mekanlardan izler biriktirdi.

80'lerde İstanbul'da çeşitli işlerde çalıştıktan sonra, 1987'de Kadıköy'de 'Çiya Kebap'ı açtı. Burada 'yerli olanın küçüm-senmesi'ni değiştirmeye çalıştı, bu algıyı kırarak, Çiya'nın geldiği noktada, 'yerele sahip çıkıldı'. 'Yemek Atlası' oluşturma projesinin ilk adımı olarak ise, eşi Zeynep Çalışkan'ın tavsiyesiyle, bugüne dek topladığı tarifleri denemek amaçlı, 'Çiya Sofrası'nı açtı.

Bir yandan 'Yemek ve Kültür' dergisini yayımlarken, bir yandan da Çiya'yı işletmeye devam eden Musa Dağdeviren'e Netflix'in dünyaca ünlü gastronomi serisi 'Chef's Table' da yer verdi. Dağdeviren'in heyecan verici son projesi ise Phaidon Yayınevi tarafından İngilizce basılacak olan yeni kitabı: The Turkish Cookbook. 550 adet tarifin yer aldığı 'The Turkish Cookbook'a, yemek ve kültüre dair Dağdeviren ile sohbet ettik. 'Daha önce paylaşılmayan yüzlerce yeni tarifin kitapta yer aldığını' söyleyen Dağdeviren'e göre, "Yemeğin genel anlamda milliyeti değil; coğrafyası vardır."

Çok çeşitli yemekler pişen bir evde büyüdüğünüzden önceki röportajlarınızda bahsetmişsiniz. Kendinize ait ilk tarifiniz neydi?

Yerel mutfak denildi mi genel olarak sadece vitrin önünde bazlama, gözleme yapan kadınlarımızın tablosunun ötesinde bir şey algılanmıyordu. Gerek İstanbul'da gerekse diğer bölgelerde ticari olarak yerel yemeklerin satışı böyleydi. Bu anlayışı Çiya'yı açmadan önce yapmış olduğum yerel yemeklerimizin derlemesini Çiya Sofrası'nda sunarak değiştirdik. Tek bir yemekten söz etmek haksızlık olur. Bugüne kadar sadece bini aşkın çorba çeşidi yaptığımızı söyleyebilirim.

'MUTFAĞIMIZA AİT BİNİN ÜZERİNDE TARİF BELİRLEMİŞTİM'

"The Turkish Cookbook" 1 Nisan'da İngiltere'de yayımlanacak bildiğim kadarıyla; öncelikle tebrikler! Kitapta kaç tarif yer alıyor? Hangi tariflere yer vereceğinize karar verme aşaması nasıl gerçekleşti?

Teşekkür ederim. Tarifleri 550 reçeteden oluşan bir kitap. Klasik yemeklerimizle yerel yemeklerimizin bir arada

'Yerel mutfak denildi mi genel olarak sadece vitrin önünde bazlama, gözleme yapan kadınlarımızın tablosunun ötesinde bir şey algılanmıyordu. Gerek İstanbul'da gerekse diğer bölgelerde ticari olarak yerel yemeklerin satışı böyleydi. Bu anlayışı Çiya'yı açmadan önce yapmış olduğum yerel yemeklerimizin derlemesini Çiya Sofrası'nda sunarak değiştirdik. Tek bir yemekten söz etmek haksızlık olur. Bugüne kadar sadece bini aşkın çorba çeşidi yaptığımızı söyleyebilirim.'

'Tariflerde daha çok yerel ve geleneksel olan yemekleri özgün olan biçimini sunuyoruz. Yemekleri herhangi bir şekle dönüştürmek o yemeği ne denli bilip bilmediğimizi belirler. Yemekler aslında süre içerisinde kendiliğinden dönüşüme uğruyor. Örnek olarak, imambayıldı 1844 yılında sadece patlıcan ve soğanla yapılırken, günümüzde ise içine taze biber, domates gibi tatlar da eklenerek yenileniyor.'

olduğu, özel günlerde yapılan yiyeceklerin anlatımı, yemekler üzerine hikâyeler, hangi yemeği hangi mevsimde neden yediğimize dair küçük bilgiler de içeriyor.

Öncelikle mutfağımıza ait binin üzerinde tarif belirlemiştik, fakat kitabın konsepti dolayısıyla onu 550'ye indirmek durumunda kaldım. Peynir, tarhana, yoğurt, lor, çökelek, erişte, kuskus gibi özel yiyeceklerin yapımının anlatıldığı tarifler de var. Klasik yemeklerimizden tas kebabı, imambayıldı, nohut, işkembe, mercimek çorbası gibi çeşitlerin yanında, hodan, keledoş, şiveydz, keşkek, arapaşı, çınçar çorbası, analı kızılı, labada, kocakarı aşı, ördek mantısı gibi yerel örnekler de yer aldı.

Binin üzerindeki tarifler 550'ye düşürüldüğü için, kalan tariflerin yer alacağı kitabın devamı düşünülüyor.

İlk kez yeni yayımlanacak olan yemek kitabınızda yer vereceğiniz bir tarif var mı?

2005 yılından beri yayımladığımız "Yemek ve Kültür" dergisinin her sayısında yedi bölgemizden yedi tarife yer veriyorum.

Dergide ve çeşitli derleme kitaplarda yer alan tariflerimin dışında yüzlerce yeni tarif kitapta yer aldı. Ayrıca Amerika'da yer alan Culinary Institute'de öğrencilere öğretilen, sempozyumlarda sunduğum ve çeşitli ülke üniversitelerinde ders olarak okutulan tariflerim dışında gün yüzüne çıkmamış birçok tarifime yer vermeye çalıştım.

'YEMEĞLE İYİ İLİŞKİ KURAN HER ANNENİN PİŞİRDİĞİ HAFIZA BENLİĞİMİZİ OLUŞTURUR'

Konu yemek olunca, dünyanın her yerinde "anne yemeği" ayrı bir yerde tutulur. Tarifler "Ben azıcık tuz da koyarım", "Ben asla koymam" gibi, bu anne yemeği muhafazakârlığında şekillenirken, siz tariflerinizi nasıl yaratıyor ve bir araya getirirken nasıl harmanlıyorsunuz?

Tariflerde daha çok yerel ve geleneksel olan yemekleri özgün olan biçimini sunuyoruz. Yemekleri herhangi bir şekle dönüştürmek o yemeği ne denli bilip bilmediğimizi belirler. Yemekler aslında süre içerisinde kendiliğinden dönüşüme uğruyor.

Örnek olarak, imambayıldı 1844 yılında sadece patlıcan ve soğanla yapılırken, günümüzde ise içine taze biber, domates gibi tatlar da eklenerek yenileniyor. İmambayıldının ne

'Temel olan geleneksel ve yerel yemeklerimizi bilmeden yeni katıklar eklemenin, hele bu eklemeyi de 'yaratıcılık' adı altında yapmanın hiç lüzumu yok. Yemekle iyi ilişki kuran her annenin pişirdiği bizim hafıza benliğimizi oluşturur. Ve yemeklerimizin en büyük kültür taşıyıcıları annelerimizdir.'

olduğunu bilmeden, soyalı ya da kremalı olarak yapmak mutfağı dönüştürmez ya da mutfakta devrim yapmaz. Ancak bölge insanın algılarının genişlemesi ve yeni gıdaları benimsemesiyle yemekler dönüşür veya zenginleşir.

Kadınbudu köfte aynı adla ve aynı teknikle günümüze kadar yaşamaya devam ediyor. Yaratıcı mutfak diye bir kavram yok aslında. Keşkek, kadınbudu köfte, kısır gibi pek çok geleneksel ve yerel tatlarımız yüzyıllardır var ve var olmaya devam edecekler. Ama örnek vermek gerekirse medyada da görebileceğiniz gibi, mutfağı dönüştürdüklerini düşünenler ve uygulayanlar somon balıklı çiğ köfte, keşkek risottosu, rakılı jöleli kısır gibi çılgın denemeler yaptılar. Bu tarz uygulamalar yapanlar tarih içerisinde sabun köpüğü gibi yok olmaya mahkûmlar.

Temel olan geleneksel ve yerel yemeklerimizi bilmeden yeni katıklar eklemenin, hele bu eklemeyi de 'yaratıcılık' adı altında yapmanın hiç lüzumu yok. Yemekle iyi ilişki kuran her annenin pişirdiği bizim hafıza benliğimizi oluşturur. Ve yemeklerimizin en büyük kültür taşıyıcıları annelerimizdir.

Yemek yapmak, sağlıklı beslenmek, hatta uygulanagelmiş tariflere farklılık katmak bile lüks hâle geldi... İnsan, sizce, her şeyin başı olan beslenmeye nasıl bu kadar “zaman ayıramayacak” hâle geldi? Dinamiklerimiz nasıl değişiyor?

Günümüz insanının tarım toplumundan çıkıp sanayi toplumu olmakla ilişkili bir durum. Kadın iş gücünün çoğalmasıyla evlerde yemekler basitleştirilip, neredeyse yapılamaz hâle geldi. Klasik ailelerde çalışmayan ev kadınları bile yiyecekleri önceden haşlayıp dondurucuya koyup, sonradan pişiriyor. Örnek olarak, Antep'te ekonomisi iyi olan aileler önceden çocuğun kırkı çıktığı zaman kırk hamamına götürmek için evlerde yemekler (dolma, sarma, piyaz gibi) yaparlardı, artık bu ritüeli catering firmalarına yaptırıyorlar.

'İNSANOĞLU KÜLTÜR TAŞIYICISIDIR'

Seyahat ederken birçok yerde benzer yemek kültürleri ile karşılaşırız. Ben Romanya'dayken bir arkadaşım saatlerce “Romanya yemeği pişireceğim sana!” diyerek kendini mutfığa kapatmıştı. Daha sonra ise lahana sarması ve yuvarlak köfte getirip, “Bak bu ‘sarmale’ ve ‘kofta’ demişti... Yemeğin aidiyeti, sınırı var mıdır?

Kültürlerin birbirlerinden etkilenmeleri daima olmuştur. Bu anlamda Romanya'daki yaşamış olduğunuz deneyim ise tam da bu etkileşimden ötürüdür. Yemeğin genel anlamda milliyeti değil coğrafyası vardır. İnsanoğlu yeryüzünde kültür taşıyıcısıdır.

Ve bu taşıma yolculukları sayesinde yemekler de bu yolculukla kendini gösterir. Bizim yaptığımız bir yemeği başka bir coğrafyada da görebilirsiniz. Yiyeceklerin adları pek çok dilden gelebilir. Ama bu o yiyeceği o millete ait kılmaz.

Türkiye'de kalp ve damar hastalıkları oldukça sık görülüyor. Anadolu mutfağının sağlığa uygunluğu hakkında ne söylersiniz?

Bu beslenme biçimi özellikle ayrı bir sağlık politikasıdır. Bunun başlıca nedenleri metropollerde hazır yiyeceklerle olan ilişkidir. Aynı zamanda kent yaşamı koşullarından kaynaklı doğal yaşamdan uzaklaşıp, sağlıksız yaşam (hava kirliliği, dengesiz beslenme, spor yapmamak gibi vs.) nedeniyle bu hastalıklar görülüyor. Bu konudaki çalışmalar hakkında çok bilgi sahibiyim. Sizin kadar net ayırım yapamıyorum. Genel olarak kırsal bölgelerimizde doğal beslenen insanların daha sağlıklı olduğu söylenmekle birlikte bunun istatistiği tam olarak yapılmamıştır. Ama stres konusunda daha iyi durumda oldukları söylenebilir.

'GDO İLE İLGİLİ BİLGİ KİRLİLİĞİ VAR'

Yine özellikle son yıllarda organik tarım, kentli nüfus arasında çok popüler oldu. GDO'dan korunmak mümkün mü? Siz mutfağınızda nelere dikkat ediyorsunuz?

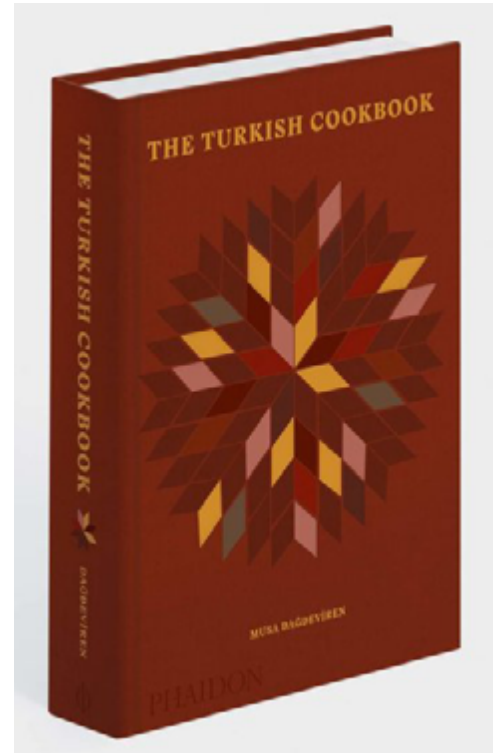
Ülkemizde organik tarım maalesef yaygın olarak yapılmamaktadır. Belki çok kısıtlı alanda özel bazı ürünler için organik tarım yapılıyor diyebilirim. Fakat bütün dünyada sizin de söylediğiniz gibi GDO ile ilgili çok büyük tartışma ve bilgi kirliliği var. Bizim ülkemizde de insanlar bu konuda çok fazla tedirginler, bunun için yapılması gereken şey bence Tarım Bakanlığı'nın halkı daha fazla bilgilendirmesi, belki üniversitelerin de...

Ayrıca bu konuya duyarlı olan bütün sivil toplum kurumları ve üniversitelerin aktif olarak bakanlıkla beraber bu tedirginliği gidermeleri, gerekli tedbirleri almaları gerektiğini düşünüyorum. Biz işletme olarak daha çok sebzelerimizi kendi çiftliğimizde yetiştiriyoruz. Kış için kurutmalıklarımızı, yaz için taze sebzelerimizi, bakliyat, baharat, yağ ve salçalarımızı da yerel üreticilerden temin ediyoruz. Bu üreticilerle çok uzun yıllardan beri çalışmaktayız.

Çiya, Kadıköy'den dünyaya açıldı. Sizce işin sırrı ne? Bu popülerliğin avantajları ve dezavantajları hakkında ne söylersiniz?

Yıllardır işimizi titizle yapmanın karşılığını gördüğümüzü düşünüyorum. Özellikle kullanmış olduğumuz yağ, et ve çeşitli gıdalar konusunda yemeklerimizin geleneksel olarak yapılmasına dikkat ediyoruz. Ayrıca pişirdiğimiz pek çok yemek çeşidi neredeyse ülkemizden önce diğer ülkelerde keşfedildi. Benim bu konuda yurtdışındaki yeme içme konferanslarında yapmış ve anlatmış olduğum önemli bilgiler hem Çiya'ya hem bana hem de ülkeme önemli bir misyon yükledi. Yerele sahip çıkma konusunda tüm bölgelerimizde kıpırdanmalara, sahiplenme duygusuna yol açtı.

Git gide yaklaşan dünyada gerek sosyal medya gerek uluslararası yapımlar (Netflix örneği) aracılığıyla ister istemez popülerleşiyorsunuz. Mühim olan abartıya kaçmadan elde edilen başarıların keyfini çıkarmak ve paylaşmayı bilmek. İşinizi düzgün yaptığınız sürece her türlü olumsuzluğa karşı doğal kalkanınızı oluşturmuş olursunuz. Açıkçası dezavantajları fazla düşünmek ve bu döngüye kapılmak istemiyorum. Mühim olan kendi coğrafyamızın yemek kültürünü tanımak ve tanıtmak. Hem kendimize hem de uluslararası mutfaklara.

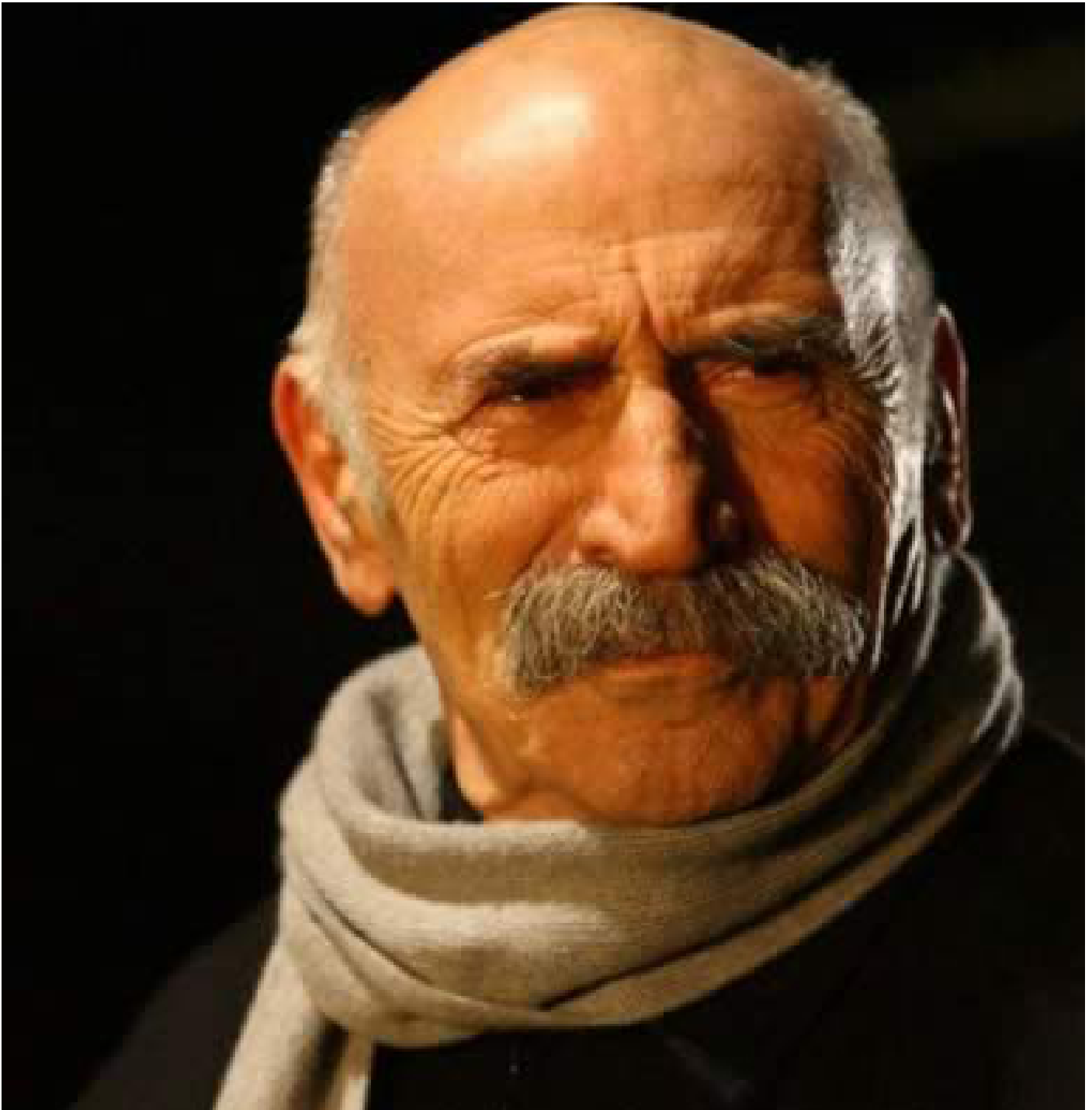

Kitap Nisan ayında raflarda yerini alacak.

Tuncel Kurtiz: Bir rüya görüyorum, orada insanlar özgür!

Bilgin Baloğlu'nun kaleminden çıkan Tuncel Kurtiz kitabı Kurtiz'in yaşamını derinlemesine incelemesinin yanında Yılmaz Güney'le dostluğunu, mesleğini gerçekleştirirken yoldaşlık anlayışını bir yaşam biçimine dönüştürmesini anlatıyor.

Soner Sert

Yalnızca biyografi kitapları basarak, yayın camiasına hızlı bir giriş yapan Gerekli Kitaplar'ın yeni çalışması Bilgin Baloğlu'nun kaleme aldığı Tuncel Kurtiz kitabı... Usta sanatçının uzun süren yaşamını dönemlerine ayırarak inceleyen Baloğlu'nun, bir yaratıcı olarak oyuncunun varoluşunu, biçimlenişini ve toplumsal konumlanışını derinlemesine incelemesiyle de ayrıca dikkate değer.

Küçük yaşlardan itibaren vali babasının peşinde, Anadolu'yu bir uçtan bir uca dolaşmak zorunda kalan Kurtiz'in yolu 40'lı yıllarda Amerika'ya kadar uzanır. Sıkça gözlem yapar, dil öğrenir. Döndüklerinde, babasının geniş kütüphanesiyle tanışır, okumaya başlar. "Varlık'tan Orhan Kemal'i, Avare Yıllar'ı, Baba Evi'ni, Emile Zola'ları, Toprak'ı, Germinal'i, İvan Bunin'i, Mihail Zoşçenko'yu, Maksim Gorki'yi okudum." Bu okuma hali hayal dünyasını genişletir, öğrendiklerini, zihindekileri tiyatro yaparak dışavurmaya başlar. Henüz orta ikidedir.

Üniversitede, Hukuk ve İngiliz Filolojisi eğitimleri olsa da içi kaldırmaz, vaktini tiyatroya ayırır. Daha çok okur, tanık olur, düşünür. İdeoloji kavramıyla bu dönemde tanışır. "Bu arada hep bir gizli polis korkusu başlamış vaziyetteydi. Çünkü meraklıyız. Ben mesela Remzi Kitabevi'nden Mülkiyetin Tarihi ve Marksizm Nedir? diye iki kitap alıyorum. Bu iki kitap bende yeni sual işaretleri uyandırdı."

'SİNEMAYLA BAŞARACAĞIZ, HALKIMIZA GİDECEĞİZ'

Aynı dönemde okulu bir yana bırakır ve Anadolu'ya turne yapmaya başlar. Bu durum, halkla yeni ilişkiler kurmasına, "bir burjuva çocuğu olarak" Anadolu'yu tanımasına sebep olur. İşler çok düşündüğü gibi gitmese de deneyim kazanır, İstanbul'a döner ve sinema yapmaya başlar. "Yılmaz, beni tiyatrodan sinemaya çekmek istedi. Sinema yapalım, sen yine tiyatronu yaparsın ama sinema çok önemli, dedi. Sinemayla başaracağız, sinemayla halkımıza gideceğiz, dedi."

Kurtiz'in, Yılmaz dediği kişi, Yılmaz Güney'dir. Henüz üniversitedeyken tanıştığı Güney, geçen süre için vurdulu-kırdılı filmlerde oynamış, şöhretine şöhret katmıştır. Kurtiz, Güney'in ilk dönemini, "annesini Muşlu, babası Siverekli... Zaza ve Kürt karışımı bir delikanlıydı. Çok güzel Türkçe konuşuyordu. Çok güzel hikâyeler yazıyordu." diyerek anlatır. O dönemde peş peşe filmler yapmaya başlayan ikili, ortaya çıkan filmlerin içeriğinden dolayı giderek rahatsız olurlar. Yaratılan o Çirkin Kral imajını, "o ezik Anadolu çocuğunu" yıkmak gerektiğini düşünürler. "Yılmaz bir sanatçıydı. Yıl-

'Kurtiz'in, Yılmaz dediği kişi, Yılmaz Güney'dir. Henüz üniversitedeyken tanıştığı Güney, geçen süre için vurdulu-kırdılı filmlerde oynamış, şöhretine şöhret katmıştır. Kurtiz, Güney'in ilk dönemini, "annesini Muşlu, babası Siverekli... Zaza ve Kürt karışımı bir delikanlıydı. Çok güzel Türkçe konuşuyordu. Çok güzel hikâyeler yazıyordu." diyerek anlatır. O dönemde peş peşe filmler yapmaya başlayan ikili, ortaya çıkan filmlerin içeriğinden dolayı giderek rahatsız olurlar. Yaratılan o Çirkin Kral imajını, "o ezik Anadolu çocuğunu" yıkmak gerektiğini düşünürler."

maz bir hikâyeciydi. Yılmaz çok daha büyük işler yapmak istiyordu. İşte Umut (1970) ve Seyyit Han (1968) bunların başlangıcıydı.”

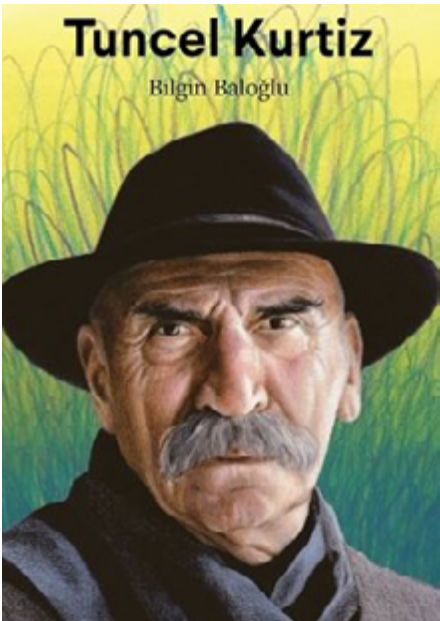
Özellikle Umut, oldukça ses getirir. Yoksul arabacı Cabbar'ın hikayesinin anlatıldığı film, seyircinin kendi gözlerini kör eden yoksulluğu perdede görmesiyle bir travma etkisine yol açacaktır. Film, türlü gerekçelerle yasaklanır. Ancak Güney filmine çok güvenir ve yurtdışına, festivallere gönderilmesini ister. Filmi kaçak yollarla yurtdışına kaçırlar. Cannes Film Festivali'nde filmi kendi takdim etmek ister ancak çıkış yasağı vardır. Tuncel Kurtiz'e gider. “Çok başarılı bir gösterim oldu. Filmi ben takdim ettim, ben konuştum. İşte bu film yasaklanıyor. Bu filmi yasaklayan devlet, nasıl bir düşünceye sahiptir? Bunu size bırakıyorum.” der. Yılmaz Güney, filmi kaçırdığı suçlamasıyla yargılanır. Aynı dönem 12 Mart askeri darbesinin yapıldığı yıllara tekabül eder. Bütün arkadaşları ve dostları içeri giren Kurtiz, Türkiye'ye geri dönmez. Yıllarca sürgünde yaşar.

Filmlerde oynamaya, tiyatro yapmaya devam eder. Sayısız filmde oynar. Avrupada tanınan bir oyuncu haline gelir. 1978 yılında Yılmaz Güney'in senaryosunu yazdığı Sürü filmi için tekrar Türkiye'ye döner. Bu film Tuncel Kurtiz'in başrolünü oynadığı ilk filmidir ve yurtiçinde ve yurtdışında oldukça ses getirir. Filmin bitişi ile tekrar Avrupa'ya dönen Kurtiz, uzun bir süre Türkiye'ye dönmez. Uluslararası pek çok yapımda oynar. 1993 yılında Türkiye'ye dönme kararı alır. Bağımsız filmlere ve televizyon dizilerine öncelik vererek oyunculuğa devam eder.

‘İNSANI TANIDI, İNSANI SEVDİ’

Özellikle televizyon dizileri ile artan şöhretinden sonra sanatçının yaşamı yaygın izleyici tarafından bilinir olur. Ancak Kurtiz'in yaşam öyküsünde dikkati çeken yan, mesleğini icra ederken ideolojik bakış açısını ve yoldaşlık anlayışını bir yaşam biçimine dönüştürmesinde gizlidir. Bir feda anlayışından öte, yaşamak için, yeni bir dünya yaratma umuduyla ilişkilendiği hayata koca bir kazık çakarak öldü Kurtiz. İnsanı tanıdı, insanı sevdi. Ölümüne değin çalıştı, yaşama, ideallerine sadık kaldı. Eğilmedi, bükülmedi.

“İsteyen ne derse desin. Nedir komünizm acaba? Bir rüyadır. Ben bir rüya görüyorum. Birilerine benzemek için söylemiyorum. O benim rüyam, o benim cennet bahçem. Orada insanlar eşit, orada insanlar özgür...”

Tuncel Kurtiz, Bilgin Baloğlu, 101 syf, Gerekli Kitaplar, 2019.

Abidin Parıltı: Hatırla ki yaşayasın!

Abidin Parıltı'nın bildiğimiz bir coğrafyadan acıyı şenliğe dönüştürerek, dört yılda yazdığı yazdığı ilk romanı Koz yayımlandı. Öfkenin tutkulu yazmaya vesile olduğunu ifade eden Parıltı: Kitabı yazarken altta kalan insanı, çıkış arayışlarını ve hayatta kalma stratejilerini merak ediyordum.

Radikal Kitap başta olmak üzere pek çok dergi ve gazetede uzun süreler kültür sanat yazıları yazan Abidin Parıltı'nın ilk romanı Koz, Doğan Yayıncılık tarafından yayınlandı. İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi'nde Güzel Sanatlar Fakültesi'nde Dramatik Yazarlık okuyan yazar, dizi senaryolarının yanı sıra Hüseyin Karabey'in yönetmenliğini yaptığı ve çeşitli ülkelerden ödüller alan "Sesime Gel" filminin de senaristi. Daha önce çeşitli yayınevleri tarafından yayınlanan Heveskuşu (öyküler, 2008) Dengbêjler, Sözü'nün Yazgısı ve Kürt Romanı Okuma Kılavuzu (ortak çalışma, 2010) kitaplarının yazarı.

Adalet Çavdar

"...Bin" şehrinden "...Kin" şehrine bir hikâye anlatıyor Abidin Parıltı. Bildiğimiz ve tanıdığımız bir coğrafyadan acıyı bir şenliğe dönüştürerek yazıyor. Savaşın içinde yaşayan insanların günlük hayatlarını olağan bir dille anlatıyor. An-

' Ben altta kalan insanı ve gündelik hayatını, yasaklara karşı buldukları çözümleri, çıkış arayışlarını, oyun oynamaya verdikleri değeri ve hayatta kalma stratejilerini merak ediyordum. Bütün hazırlıklarım roman yazma süreci boyunca gelişti. Romanı yazdıkça ben de öğrendim. Sık sık dinlendirdim, değiştirdim, beğenmedim, yeniden yeniden yazdım. Çok yazmıştım, azaltmakta hiçbir sakınca görmedim. Anlattığım her şeyin dünyanın herhangi bir yerinde yaşanmış ya da yaşanacak olmasına, gerçek ve eğlenceli olmasına, karakterlerin tutarlı ve dramaturjisinin sağlam olmasına çok özen gösterdim'

latım biçimi bakımından daha önce okuduğunuz trajedinin anlatılırken daha da büyüdüğü romanlardan biri değil Koz. Bir yanda çocukluğu bir yanda bugünü ile Azhar hafızasıyla ve kendisiyle uğraşiyor roman boyunca. "Adından başka evi kalmayan" insanların hikâyesi bu roman.

Abidin Parıltı ile ilk romanı Koz'u ve bir coğrafyanın acı ile bilinen dilini dönüştürmeyi konuştuk.

'EDEBİYAT NEDEN ACIDAN İBARET OLSUN'

Koz ilk romanınız. Fikrin ortaya çıkması ve yazım sürecinden bahsedebilir miyiz?

Yazım süreci dört yıl. Fikirlerin olgunlaşması, yazım biçimini aramak ise daha eskiye dayanıyor. Dönemi anlatan araştırmaları, günlükleri, söyleşileri, fanzinleri, bildirileri okudum; dönemin ruhunu ele veren müzikleri romana son noktayı koyana kadar dinledim. Bir itiraz ile romanı yazma fikri bende oluştu diyebilirim. Savaşı ve dönemi anlatan romanlar ve filmlerde genel olarak trajedi çok ön plandaydı. Trajik olan daha da büyütülerek veriliyordu. Benim açımdan bunda keşfedilecek bir şey yoktu. Bense bütün o savaşın içinde geride kalmış, unutulmuş, kaybetmiş, bugün ismi herhangi bir biçimde bile anılmayan, görülmeyen sıradan insanların hayatını merak ettim. Savaşın ortasında sıradan insanlar nasıl yaşar, nasıl katlanır, neyden korkarlar, neyi arzu ederler? İşte bu soru beni harekete geçirdi diyebilirim. Beni ilgilendiren savaşın üst boyutu, genele yansıyan boyutu değildi, o zaten yazılıyor ve yaşanıyordu. Ben altta kalan insanı ve gündelik hayatını, yasaklara karşı buldukları çözümleri, çıkış arayışlarını, oyun oynamaya verdikleri değeri ve hayatta kalma stratejilerini merak ediyordum. Bütün hazırlıklarım roman yazma süreci boyunca gelişti. Romanı yazdıkça ben de öğrendim. Sık sık dinlendirdim, değiştirdim, beğenmedim, yeniden yeniden yazdım. Çok yazmıştım, azaltmakta hiçbir sakınca görmedim. Anlattığım her şeyin dünyanın herhangi bir yerinde yaşanmış ya da yaşanacak olmasına, gerçek ve eğlenceli olmasına, karakterlerin tutarlı ve dramaturjisinin sağlam olmasına çok özen gösterdim. Diğer yandan hayat acıdan ibaret değil, edebiyat neden acıdan ibaret olsun, diye düşündüm. Bir meseleyi eğlenceli anlatmak o meseleyi hafife almaz aksine dozundaysa, meseleyi daha güçlü bir şekilde okura sunar. Sonuçta var olandan yeni bir hikaye ve yeni bir dünya kuruyorsun. Bunun noktasına kadar hesabını yazarın önce kendisine vermesi lazım. Bitti denildikten sonra bile defalarca değişti. Yazar için sancılı bir süreç ama bunun okura yansımaması gerekiyor. Yazarın sancısı ve sıkıntısı, uzun zamanda yazılmış olması okuru zerre kadar ilgilendirmez.

Yazarın anlattığı hikaye okuru ilgilendirir, neyi keşfetti-riyor, yeni ne anlatıyor, nasıl anlatıyor? Okuru bu sorular ilgilendirir bence. Savaşı anlatan savaş karşıtı, yer yer eğ-lenceli, karnaval havasında, insanı umudundan yakalayan bir roman yazmak istedim.

Kaç yaşına kadar Nusaybin’de yaşadınız ve roman ne kadar sizin hayatınızdan hikayeler barındırıyor?

Sanırım on sekiz yaşında ayrıldım. Çok sonra okumaya heves ettim. Kitap okumak için İzmir’de Ercan Kitabevi’n-de çalışmaya başladım. Orada okuduklarım rehberim oldu diyebilirim. Bu roman taa o zaman filizlendi. Şu an için diyebilirim ki bilmediğimi yazamam. Bildiğimi, geçmiş-i değiştirmek yazarken bana hem eğlenceli geldi hem de haz aldım. Bu durum özellikle Koz romanı için diyebilirim ki tutkuyla yazmama vesile oldu. Hatırlamaya çalıştım, hatırladıklarımı değiştirmenin, onlara yeni bir hayat sunmanın yollarını aradım. İlk romanı yazmanın tehlikelerinin farkındaydım. Biyografik olana çokça yaslanmak istemedim. Varsa da mümkünse onları örtmek, değiştirmek istedim. Şu kadarını söyleyebilirim ki karakterlerin ve hikayelerin hepsi gerçek. Ama benim gerçeğim mi? Değil!

‘GEÇMİŞ HİÇBİR ZAMAN TAM ANLAMıyla GEÇMİŞTE KALMIYOR’

Romanın bir kısmı 1990’larda bir kısmı da bugünde geçiyor, iki anlatıcı var diyebiliriz. Ve biz genelde adı yanlışlıkla Azhar olmuş birinin etrafında dolaşıyoruz. Coğrafyanın adını vermeseniz bile o coğrafyanın neresi olduğu belli. “...Bin” şehrinden “...Kin” şehrine diye anıyorsunuz. Azhar’ın çocukluğundan bakıyoruz hikayenin bir tarafında. Peki 90’larda çocuk olmak ne demektir? Ve bugün 90’lara bakmak ne demek?

Romanın iki ana damardan yani geçmiş ve bugünde ilerlemesi anlattığım hikaye için önemliydi. Çünkü romanın üzerinden bakarsak geçmiş hiçbir zaman tam anlamıyla geçmişte kalmıyor. Azhar da öyle. Geçmişinden ne kadar istese de kopamıyor. Geçmiş onun peşini bırakmıyor. İnsan çocukluğudur. Orada kalmıştır. Oradan bakmaya çalışır hayata. Azhar da romanda belirtilmese de doksanlarda çocukluğunu yaşıyor. Doksanlarda hayata bakmak biraz da hayatta kalma stratejilerini sürekli geliştirmek demektir. Hayata katlanmak için oylanmak, oynamak, savaşın gölgesinden biraz da olsa kurtulup nefes almak demektir.

‘Romanın iki ana damardan yani geçmiş ve bugünde ilerlemesi anlattığım hikaye için önemliydi. Çünkü romanın üzerinden bakarsak geçmiş hiçbir zaman tam anlamıyla geçmişte kalmıyor. Azhar da öyle. Geçmişinden ne kadar istese de kopamıyor. Geçmiş onun peşini bırakmıyor. İnsan çocukluğudur. Orada kalmıştır. Oradan bakmaya çalışır hayata. Azhar da romanda belirtilmese de doksanlarda çocukluğunu yaşıyor. Doksanlarda hayata bakmak biraz da hayatta kalma stratejilerini sürekli geliştirmek demektir. Hayata katlanmak için oylanmak, oynamak, savaşın gölgesinden biraz da olsa kurtulup nefes almak demektir.’

Abidin Parıltı

Romandaki temel karakterlerin iki duygusu var bir alışmak, iki o dünyanın dışında başka bir dünya olduğunu bilmemek. Orada olan her şey onlara doğal geliyor. Başka bir hayatın mümkün olduğunu bilmiyorlar çünkü. Karantinaya alınmış bir şehirde hayat nasıl sürüyorsa onlar da öyle yaşıyorlar. Gülüyorlar, eğleniyorlar, oynuyorlar, evleniyorlar ama kederi, ölümü, bir anda ortadan kayboluşları da biliyorlar. Onunla yaşamayı da öğrenmişler. Gök yüzünde kurşunlar uçtuğunda korkmuyorlar, ama dilek tutmayı ihmal etmiyorlar.

Romandaki bütün karakterler için her şey bir oyun ama bir oyun olarak değerlendirmiyorlar, hayatları böyle. Bugünden bakınca bu tanımlamayı yapabiliyoruz. Çok zalim, bağışlamayan, insan hayatının hakikaten kibrit çöpü değerinin olmadığı bir zamandan bahsediyoruz.

‘YAZMAK BAZILARINA KÖTÜ GELİR’

Peki korkaklık, biraz bundan bahsedelim. Roman “Azhar, o zamanlar korkak değildi, çocuktü.” diyerek başlıyorsunuz. Azhar’ın bugünden konuştuğu sayfalarda kendi korkusuyla mücadelesi var. Bir yandan hatırlamak, bir yandan unutmak istiyor. Kendini konumladığı hiçbir yerde duramıyor. Hatırlamak mı, unutmak mı, insanı ne yaşamaya teşvik eder? Azhar her şeyi hatırlayarak bugün kendini nasıl bir yere ait hisseder?

Azhar, çocukluğu elinden alındığı günde korkunun adını koyuyor. Evle, toprakla, coğrafyayla ilişkisi kesildiğinde güvensiz olmaya, korkmaya ve kendini bir yere ait hissetmemeye başlıyor. Sonrası da malum, yerleşik olmuyor. O hiçbir sokağa sokağım demiyor artık. Yersiz yurtsuz birine dönüşüyor. Ve korku onu daimi bir şekilde kemiriyor. Güvenli alan çocukluğunda kalmıştır artık.

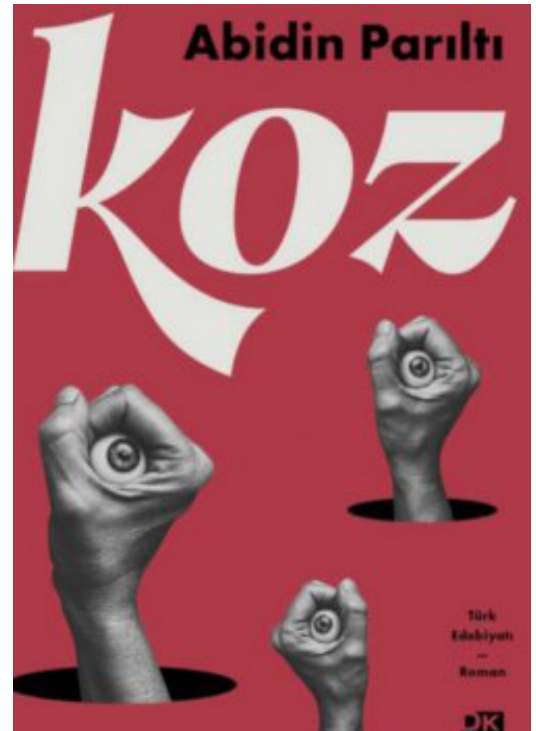
Azhar'ın aidiyet duygusu da kayboluyor "...Kin" şehrinde. Azhar'ın gözünden baktığımızda unutmak için çok çaba harcıyor. Yüzleri hatırlamıyor. Geçmişten koparıp getirdiği topu topu dokuz on fotoğraf var. Bir süre sonra onları görüyor kağıt üzerinde ama hatırlamıyor. Sesler geliyor kulağına. Ama bir yandan da hatırlamak istiyor. Hatırla ki yaşayasın diyor. Çelişkisi orada. Unutursa, çocuksu bir duyguyla o geride bıraktıklarının hepsinin ona küseceğini düşünüyor. Hatırladığında, hatırladıkları ona acı veriyor. Bütün o savaşın içinde bile çok güzel yaşanan bir çocukluk var, sonrasında dağılıyor. Evin dışına çıktığında korkuyor.

Sürekli Azhar'dan bahsediyoruz ama başka karakterler var. Mehmed'ler, Dara, Nevaf, Cezmi var... Az ama güçlü kadın karakterleriniz var. Yasemin, Nebahat Teyze, Narin gibi...

Koz romanı sizin de andığınız gibi birçok karakter üzerinden ilerliyor. Bazıları sadece hikayede yeri oldukça görünüyor bazıları ise sık sık hikayenin ana karakteri oluyor. Örneğin Cezmi. Cezmi yoksul ve kalabalık bir evi geçindiriyor ama yoksulluğundan şikayetçi değil. Onun varı yoğu, rüyalarını süsleyen bir tek şey var. Piniker oyununda kazanmak. Masadan biri eksilmesin diye yapmayacağı şey yok. Rüyaları bir süre sonra kaba evriliyor. Dara bir mitrip, müzik yapmak için ustasından el almış. Dili yasaklandığında sudan çıkmış balığa dönüyor. Müzik yapmak için çözümler buluyor ama dilinden vazgeçmiyor. Gizli saklı da olsa, yakalanmamak için yeni yöntemler de geliştiriyor ve o müziği icra ediyor. Kadın karakterlerden örnek vermem gerekirse Yasemin her şeyi geride bırakabilme gücüne sahip. Sevdiklerini ve şehri bırakıp ansızın imi timi belirsiz oluyor. İtiraz eden bir kadın. Hakeza Narin de öyle. Yasaklı dilini öyle seviyor ki, düğününde eğer o ezgiler çalmazsa düğünden vazgeçecek. Nebahat Teyze hikayede az anlatılsa da güçlü, eğlenceli bir kadın. Evladı gibi gördüğü, canından çok sevdiği bir tavuğu var. Sadece bir kere öfkeleniyor ve en değer verdiği şeyden vazgeçmeyi göze alıyor.

Öfkeyi sağaltmak meselesini sormak istiyorum. Bu neden önemlidir, neden gereklidir?

Yazmak bazı yazarlara sanılanın aksine kötü gelir. Kötü geldiğini bile bile onunla hemhal olur. Gece gündüz yaratmaya çalıştığı dünyayı düşünürken, içinde var olduğu dünyayı unuttur. Ona yeterli gelmemeye başlar. Öfkemi sağalttığım, geçmişi yeniden kurduğum, o dünyayı yazıda onardığım için bana yardımcı oldu diyebilirim. Öfke önemlidir. Tutku lu yazmana vesile olur. Bir derdin vardır. İtiraz ediyorsun. Bildiğin bir dünyayı yıkıp öfkeni evcilleştirmeden yeniden inşa ediyorsun. Öfkesiz, tutkusuz nasıl yazılır bilmiyorum açıklığı.

Koz, Abidin Parıltı, 192 syf, Doğan Kitap, 2019

ETKİNLİK

KÜRKLÜ VENÜS

13 Mart 2019

Saat: 20:30

Ataköy Yunus Emre
Kültür Merkezi Müşfik
Kenter Sahnesi,
İstanbul**1984 - BÜYÜK
GÖZALTI**

24 Mart 2019

Saat: 16:00

Leyla Gencer Opera ve
Sanat Merkezi,
İstanbul**İYİ GECELER ANNE**

29 Mart 2019

Saat: 20:30

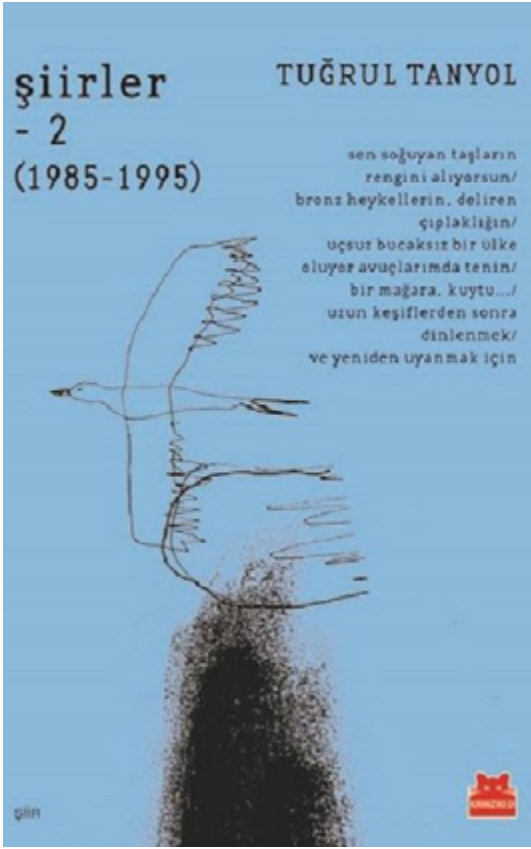
Kenter Tiyatrosu,
İstanbul**YÜZYÜZEYKEN
KONUŞURUZ**

19 Nisan 2019

Saat: 21:00

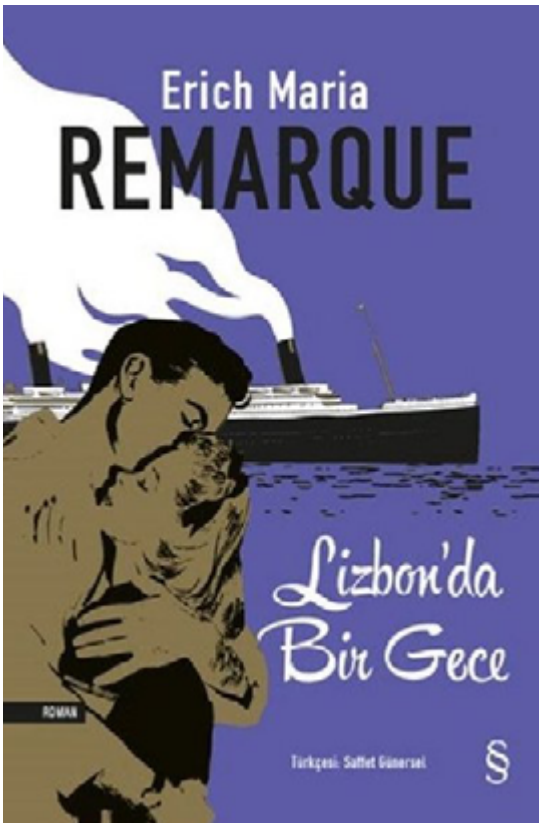
GAÜN Mâvera KSM –
Açikhava Sahnesi,
Gaziantep

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Şiirler 2-1985 1995

Yazar: **Tuğrul Tanyol**
Yayınevi: **Kırmızı Kedi**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **168**

Lizbon'da Bir Gece

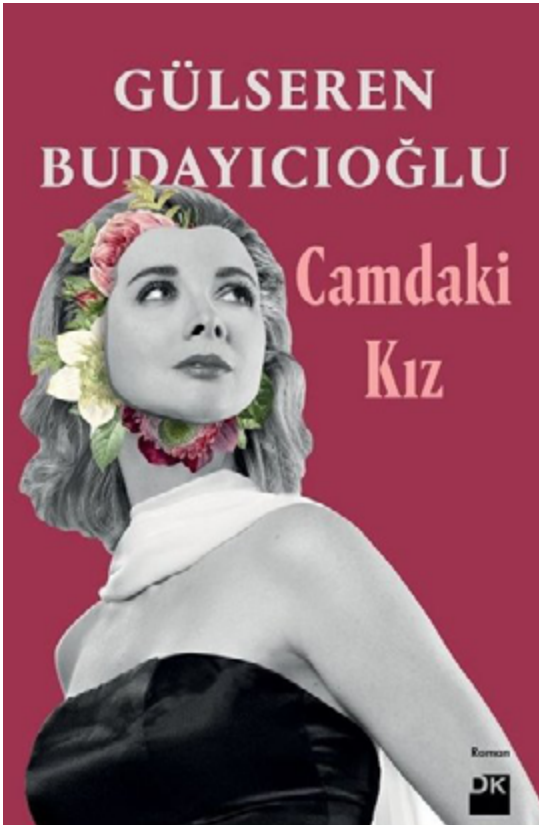
Yazar: **Eric Maria Remarque**
Çevirmen: **Saffet Günersel**
Yayınevi: **Everest Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **284**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Montauk

Yazar: Max Frisch
 Çevirmen: İlknur Özdemir
 Yayınevi: Yapı Kredi Yayınları
 Baskı Sayısı : 1. Basım
 Sayfa Sayısı : 136

Camdaki Kız

Yazar: Gülseren Budayıcıoğlu
 Yayınevi: Doğan Kitap
 Baskı Sayısı: 1. Basım
 Sayfa Sayısı: 352

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Goldstein: Gereon Rath'ın Üçüncü Vakası

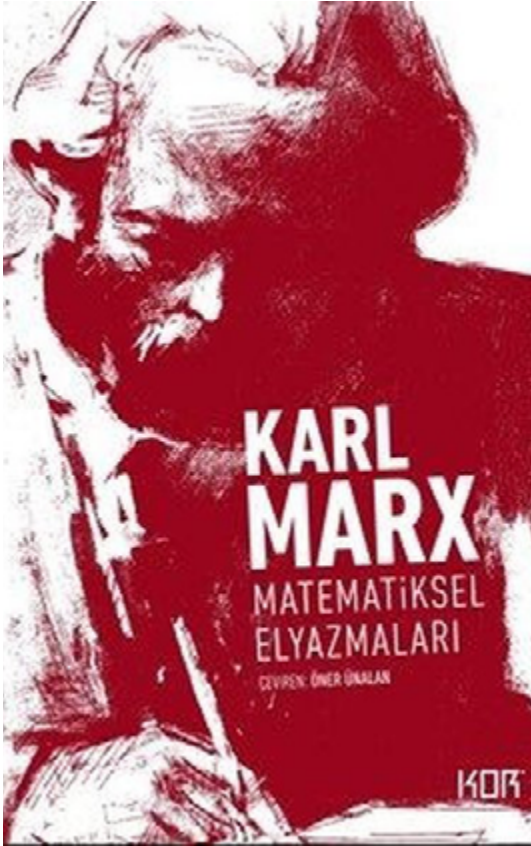
Yazar: Volker Kutscher
Çevirmen: Cem Sev
Yayınevi: İletişim Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 531

Bir Dava

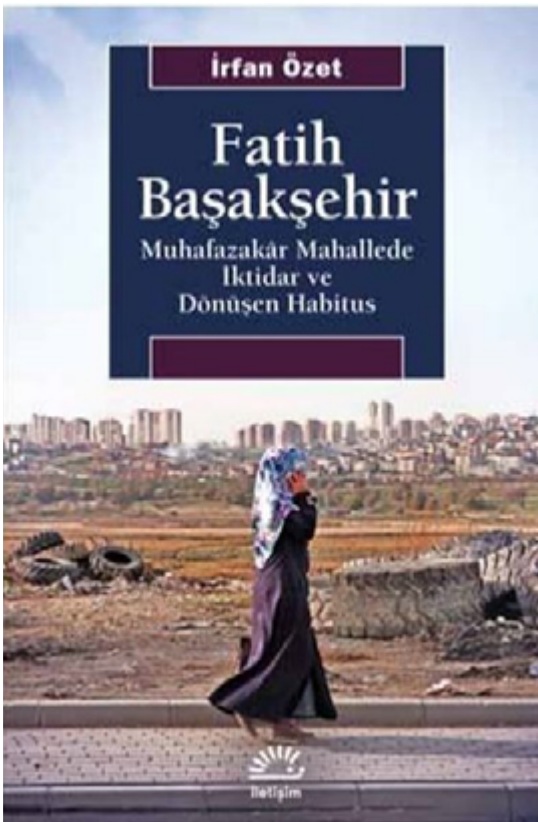
Yazar: Ayhan Geçgin
Yayınevi: Metis Yayınları
Baskı Sayısı: 1. Basım
Sayfa Sayısı: 208

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Matematiksel Elyazmaları

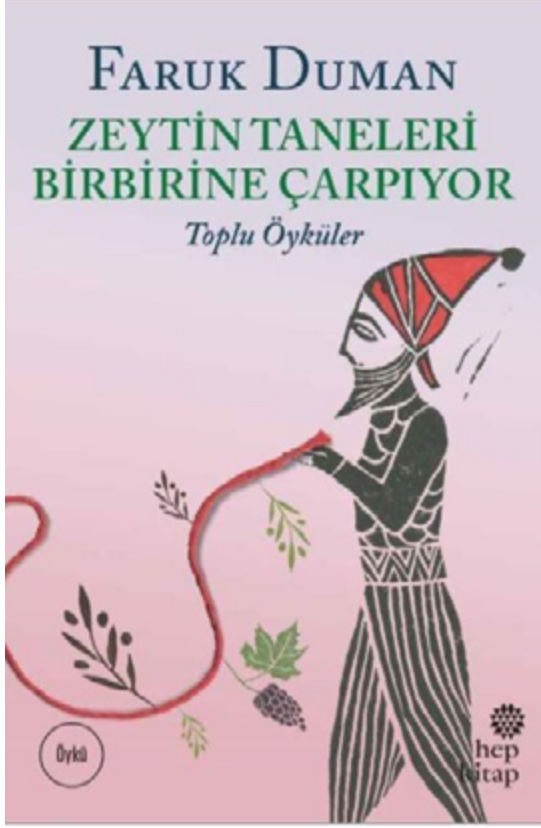
Yazar: **Karl Marx**
 Çevirmen: **Öner Ünalın**
 Yayınevi: **Kor Kitap**
 Baskı Sayısı : **1. Basım**
 Sayfa Sayısı : **375**

Fatih Başakşehir: Muhafazakar Mahallede İktidar ve Dönüşen Habitus

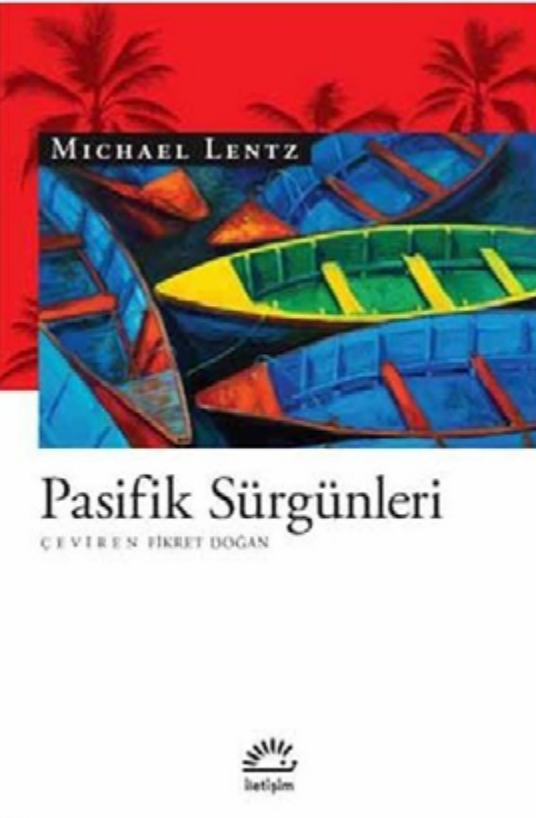
Yazar: **İrfan Özet**
 Yayınevi: **İletişim Yayıncılık**
 Baskı Sayısı: **1. Basım**
 Sayfa Sayısı: **357**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Zeytin Taneleri Birbirine Çarpıyor

Yazar: **Faruk Duman**
Yayınevi: **Hep Kitap**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **496**

Pasifik Sürgünleri

Yazar: **Michael Lentz**
Çevirmen: **Fikret Doğan**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **411**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

ԿԱՎՈՇ-ՆԱՄԷ

Երուանդ Թօլայեան

Աշխատասիրտներ Տերիկ և Արծուի Բախչինեաններու

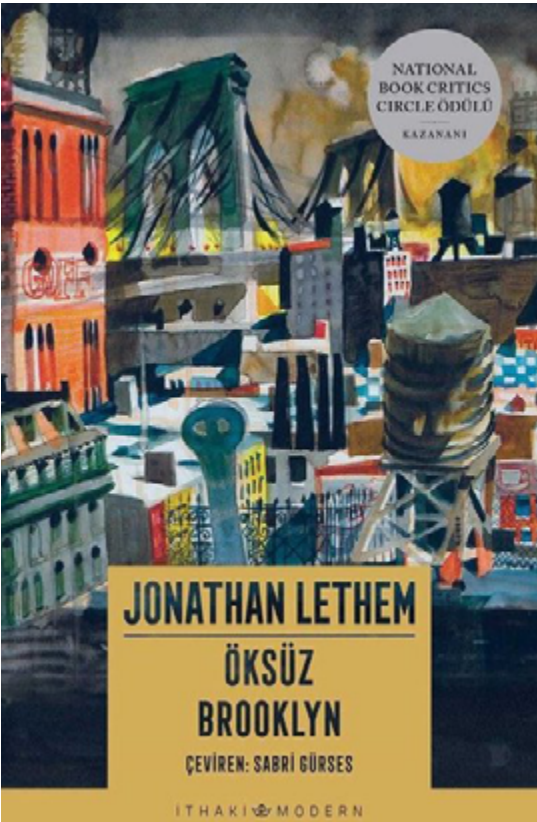
Gavroş Name-Ermenice

Yazar: **Yervant Tolayan**

Yayınevi: **Aras Yayıncılık**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **600**

Öksüz Brooklyn

Yazar: **Jonathan Lethem**

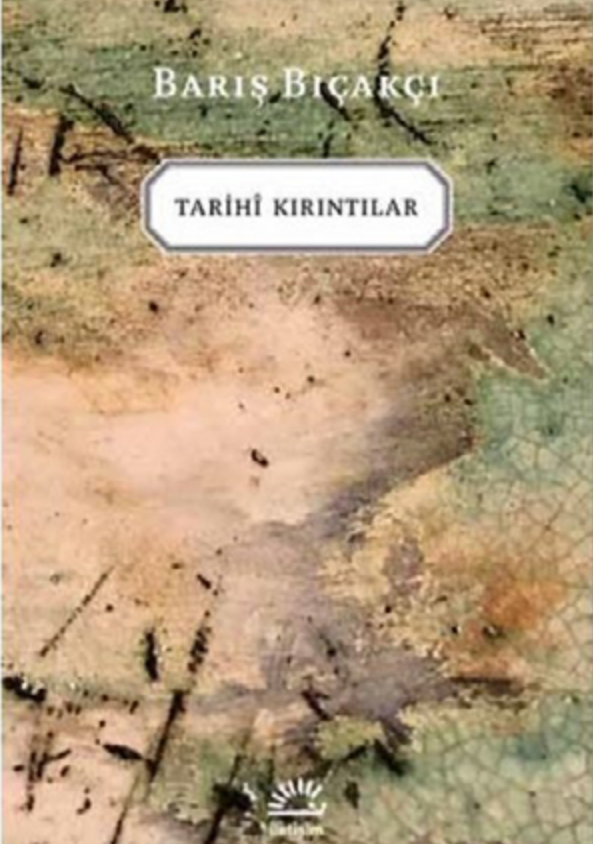
Çevirmen: **Sabri Gürses**

Yayınevi: **İthaki Yayınları**

Baskı Sayısı: **1. Basım**

Sayfa Sayısı: **312**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Tarihi Kırıntılar

Yazar: Barış Bıçakçı
Yayınevi: İletişim Yayınları
Baskı Sayısı : 1. Basım
Sayfa Sayısı : 194

Bir Bedenin Gerçeği

Yazar: Alexandria Marzano Lesnevich
Yayınevi: İthaki Yayınları
Baskı Sayısı: 1. Basım
Sayfa Sayısı: 400

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

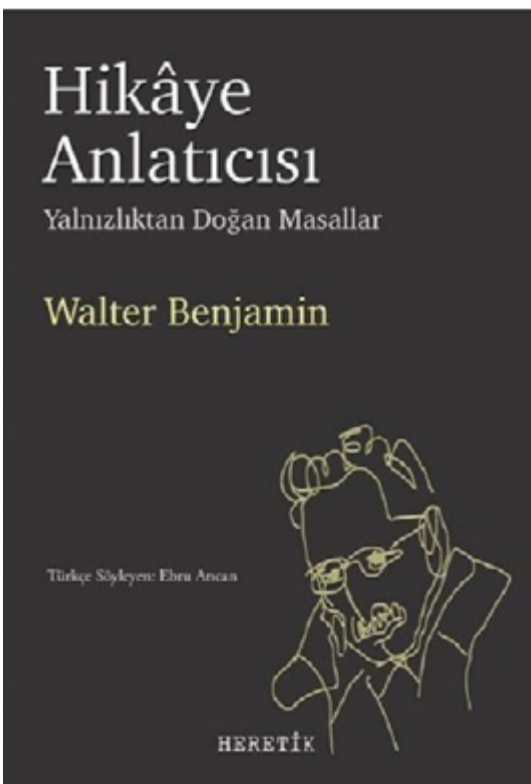
Seni Koruyan Kadınlar Var Bu Dünyada!

Yazar: **Gül Gülsün Yıldız**

Yayınevi: **h2o Kitap**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **120**

Hikaye Anlatıcısı

Yazar: **Walter Benjamin**

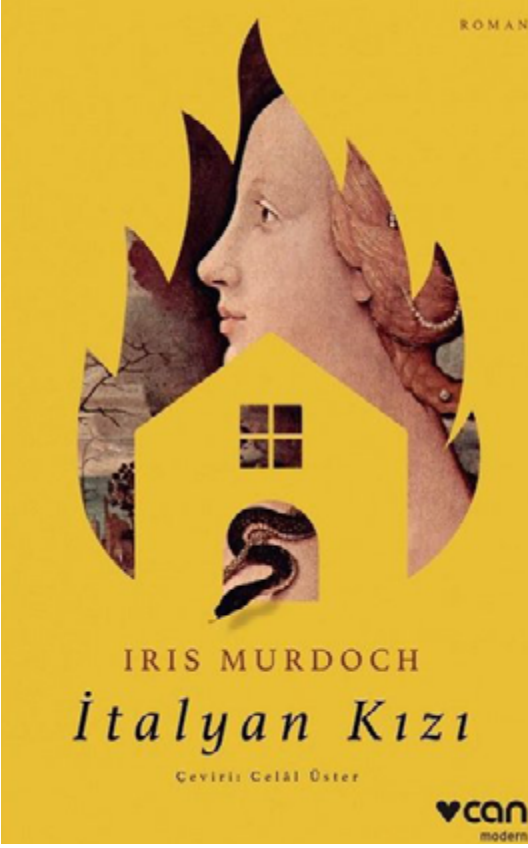
Çevirmen: **Ebru Arıcan**

Yayınevi: **Heretik Yayıncılık**

Baskı Sayısı: **1. Basım**

Sayfa Sayısı: **237**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

İtalyan Kızı

Yazar: **Iris Murdoch**
Çevirmen: **Celal Üster**
Yayınevi: **Can Yayınları**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **176**

Ötekilerin Kökeni

Yazar: **Toni Morrison**
Çevirmen: **Ceren Demirdöğdü**
Yayınevi: **Sel Yayıncılık**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **112**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

%99 için Feminizm: Bir Manifesto

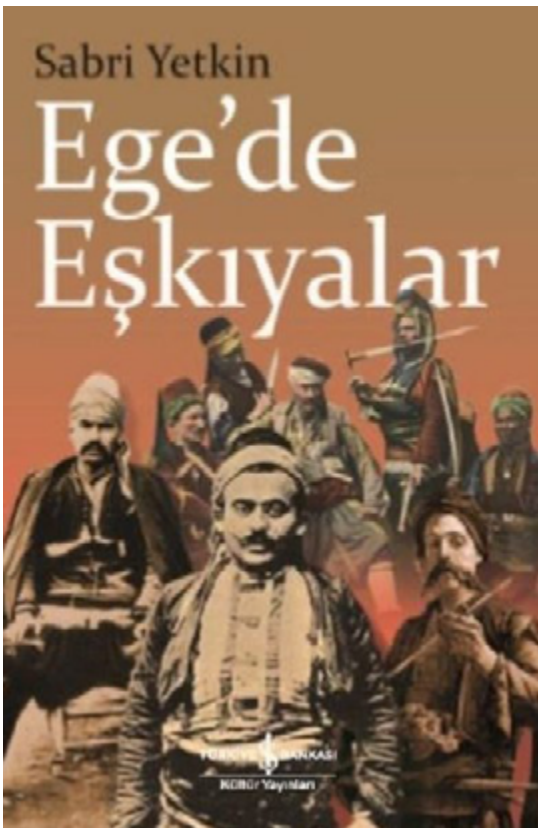
Yazar: **Cinzia Arruzza, Tithi Bhattacharya, Nancy Fraser**

Çevirmen: **Utku Özmakas**

Yayınevi: **Sel Yayıncılık**

Baskı Sayısı : **1. Basım**

Sayfa Sayısı : **120**

Ege'de Eşkiyalar

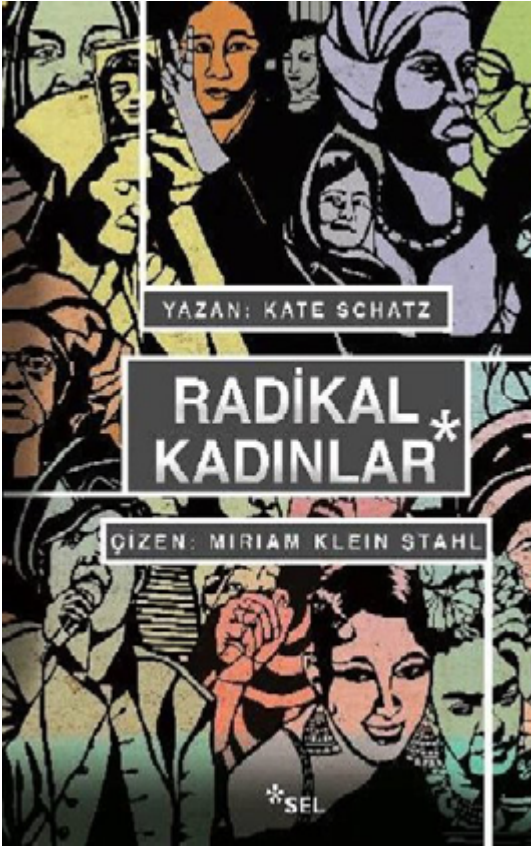
Yazar: **Sabri Yetkin**

Yayınevi: **İş Bankası Kültür Yayınları**

Baskı Sayısı: **1. Basım**

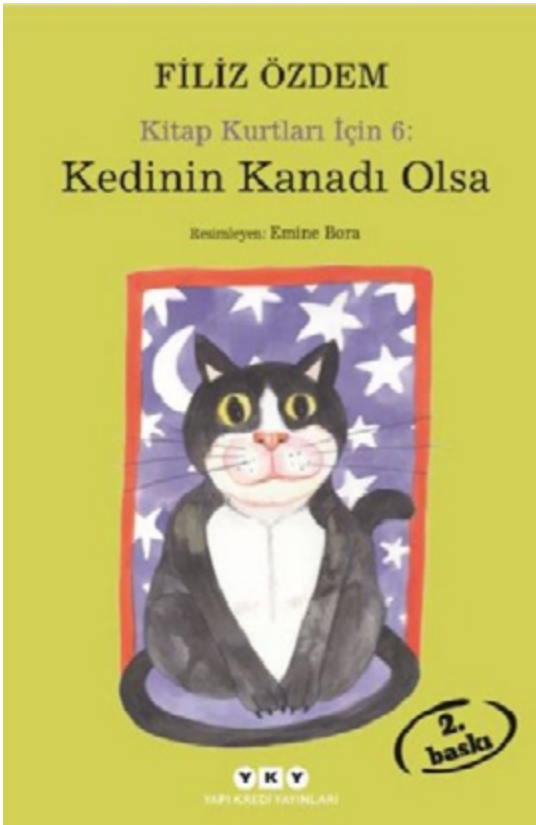
Sayfa Sayısı: **360**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Radikal Kadınlar

Yazar: **Kate Schatz**
Çevirmen: **Utku Özmakas**
Yayınevi: **Sel Yayıncılık**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **112**

Kedinin Kanadı Olsa-Kitap Kurtları İçin 6

Yazar: **Filiz Özdem**
Yayınevi: **Yapı Kredi Yayınları**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **116**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

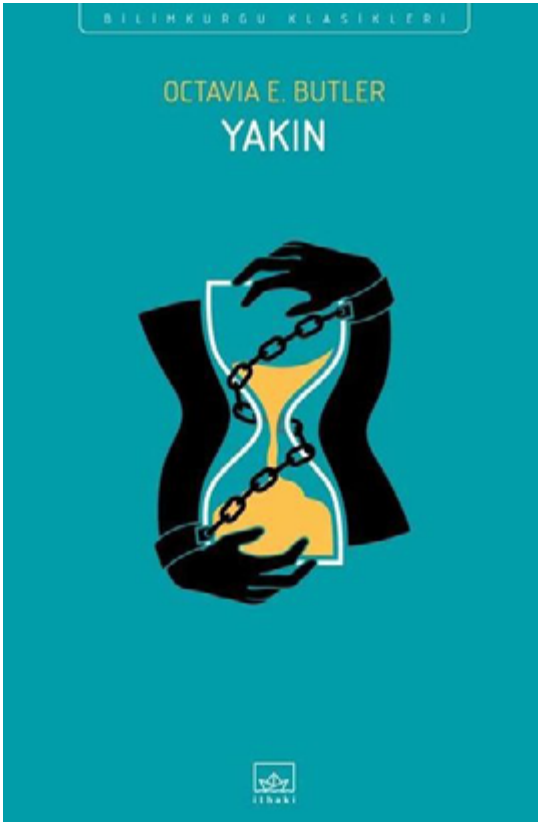
İyi Toplum Yoktur

Yazar: Nihan Kaya

Yayınevi: İthaki Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 168

Yakın

Yazar: Octavia E. Butler

Çevirmen: Emek Ergun

Yayınevi: İthaki Yayınları

Baskı Sayısı: 1. Basım

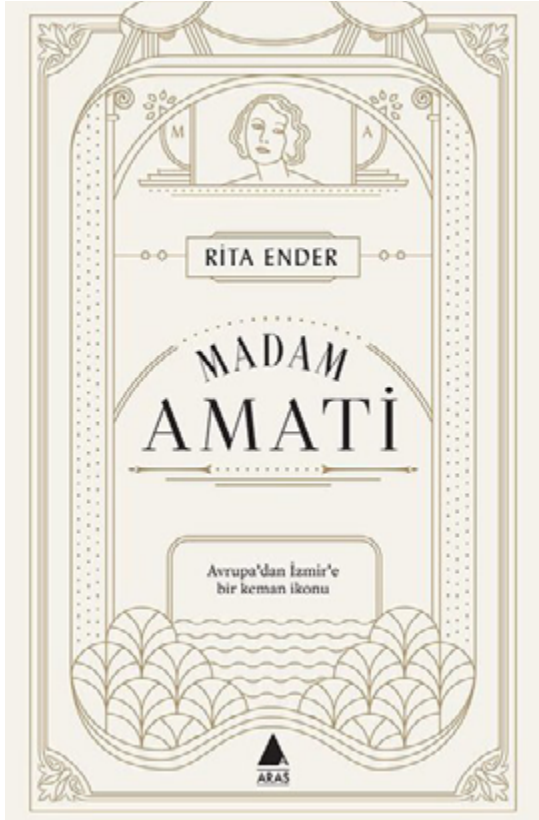
Sayfa Sayısı: 384

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

Tanrı ve Çoklu Evren

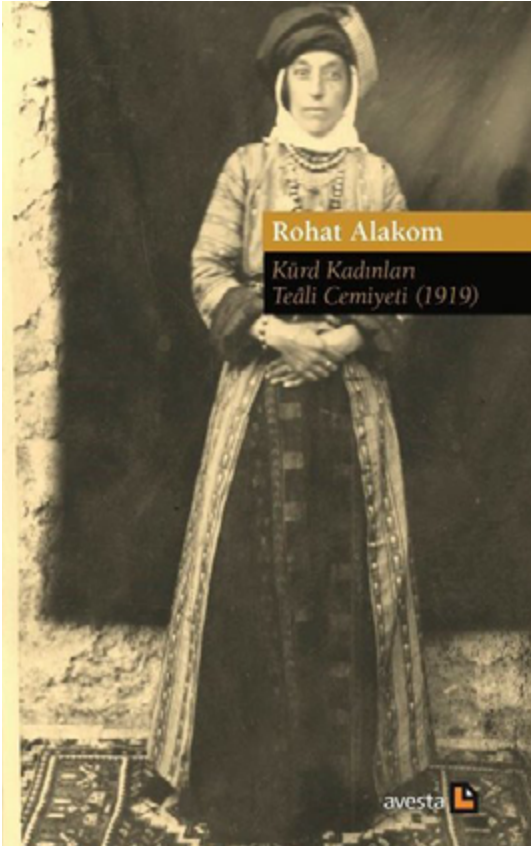
Yazar: **Victor J. Stenger**
Çevirmen: **Banu Özgür**
Yayınevi: **Ginko Bilim**
Baskı Sayısı : **1. Basım**
Sayfa Sayısı : **400**

Madam Amati

Yazar: **Rita Ender**
Yayınevi: **Aras Yayıncılık**
Baskı Sayısı: **1. Basım**
Sayfa Sayısı: **80**

YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR YENİ ÇIKANLAR

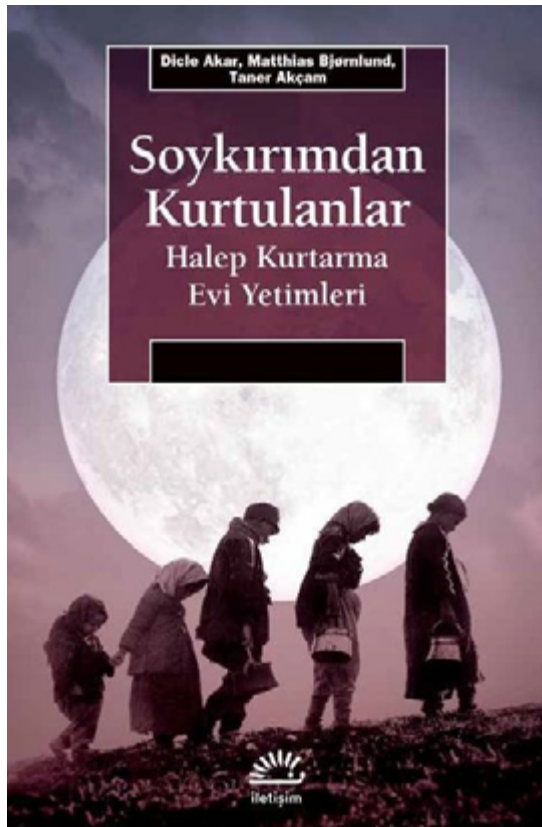
Kürd Kadınları Teali Cemiyeti-1919

Yazar: Rohat Alakom

Yayınevi: Avesta Yayınları

Baskı Sayısı : 1. Basım

Sayfa Sayısı : 120

Soykırımdan Kurtulanlar-Halep Kurtarma Evi Yetimleri

Yazar: Taner Akçam, Dicle Akar, Matthias Bjørnlund

Yayınevi: İletişim Yayıncılık

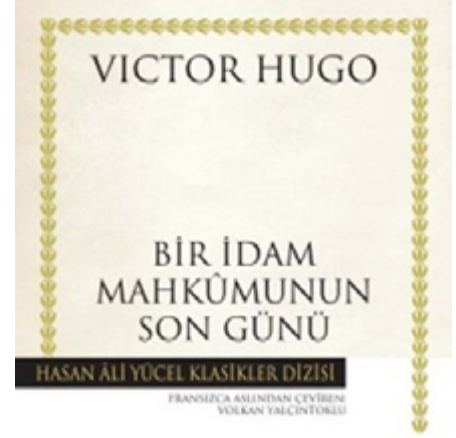
Baskı Sayısı: 1. Basım

Sayfa Sayısı: 332

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT

- 1. Bir İdam Mahkumunun Son Günü**
Victor Hugo , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 2. Şeker Portakalı**
Jose Mauro De Vasconcelos, Can Yayınları
- 3. Olağanüstü Bir Gece**
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 4. İçimizdeki Şeytan**
Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları
- 5. Hayvan Çiftliği**
George Orwell, Can Yayınları
- 6. Fahrenheit 451**
Ray Bradbury, İthaki Yayınları
- 7. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu**
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 8. 1984**
George Orwell, Can Yayınları
- 9. Satranç**
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 10. Suç ve Ceza**
Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Türkiye İş Bankası Yayınları
- 11. Kürk Mantolu Madonna**
Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları
- 12. Simyacı**
Paulo Coelho, Can Yayınları
- 13. Ay Işığı Sokağı**
Stefan Zweig, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 14. Sineklerin Tanrısı**
William Golding , Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- 15. Kuyucaklı Yusuf**
Sabahattin Ali, Yapı Kredi Yayınları

ÇOK SATAN KİTAPLAR

EDEBİYAT DIŐI

1. **Metastaz**

Barış Pehlivan-Barış Terkođlu, Kırmızı Kedi

2. **Momo**

Michael Ende, Pegasus Yayınları

3. **Kral Şakir / Dostum Bu Çok Havalı!**

Varol Yaşarođlu, Eksik Para Çocuk

4. **Mustafa Kemal**

Yılmaz Özdil, Kırmızı Kedi

5. **Zafer Sızlanarak Kazanılmaz**

Haluk Tatar, Destek Kitap

6. **İKIGAI - Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı**

Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo Kitap

7. **Hayat Cesurlara Torpil Geçer**

Bircan Yıldırım, Destek Yayınları

8. **İyi Hissetmek**

David Burns, Psikonet Yayınları

9. **Seni Anlıyorum Anne**

Dilek Cesur, Yediveren Yayınları

10. **Hayvanlardan Tanrılara Sapiens**

Yuval Noah Harari, Kolektif Kitap

11. **Gerçek Tıp Yitik Şifanın İzinde**

Aidin Salih, Yitik Şifa

12. **Kalbin Temizse Hikayen Mutlu Biter**

Hakan Mengüç, Destek Yayınları

13. **Vazgeçebilmek**

Guy Finley, Destek Yayınları

14. **Bağırmayan Anneler**

Hatice Kübra Tongar, Hayy Kitap

15. **Ustalık Gerektiren Kafaya Takmama Sanatı**

Mark Manson, Butik Yayıncılık

gazete duvaR. 'dan oku

4.

[Sema Kaygusuz: Taşın, doğanın, dişilin sesi...](#)

10.

[Vedat Sakman: Sahnede uçup gideceğiz bir gün...](#)

15.

[Kız çocuklar için 15 maddelik feminist manifesto](#)

17.

[Musa Dağdeviren: Yemeğin milliyeti değil; coğrafyası vardır](#)

23.

[Tuncel Kurtiz: Bir rüya görüyorum, orada insanlar özgür!](#)

26.

[Abidin Parıltı: Hatırla ki yaşayasın!](#)

